

کاريگهريي نامرازهکانی گه یانندن له سهر په یوه نډییه خیزانییه کان**تویژینه وهییه کی سوسیولوژی مهیدانییه له ناو شاری سلیمانی**

م. توانا فریدون حسین

زانکوی سلیمانی / کوليجی زانسته مروځایه تییه کان / بهشی کومه لاسی

پیشه کی

خیزان خانهای یه که می کومه لگایه، بناغهی دروستبوونی مروځایه تییه، له خیزانه وه مروځ بؤ ژیانی کومه لایه تی و داهاتووی خوئی ناراسته ده کریت، خیزان گروپیکه له چهند که سیک پیکهاتووه، که له ریگهی په یوه نډی خوینده وه بهیه که وه به سزاون و په یوه نډییه کانیان توندوتول و سهره کییه، له ناوه نډی خیزاندا په وروده و پیکه یانندی کومه لایه تی و هه موو نه و بابه تانه ی په یوه نډییه کان به لایه نی کولتووری و روځنیریه وه هه به له باوانه وه بؤ مندالان ده گوازینه وه.

له م تویژینه وه یه دا گوراوی جیگیر بریتیه له نامرازهکانی گه یانندن، گوراوی پاشکو بریتیه له په یوه نډییه خیزانییه کان، لیږده دا کاريگهريي نامرازهکانی گه یانندن له سهر په یوه نډییه خیزانییه کان دهرده خریت که تاجه ند هه ریگ له نامرازهکانی وه که ته له فریون و ئیتته ریټ و موبایل، کاريگهريي له سهر په یوه نډییه خیزانییه کان دروستکردووه چونکه سهرده می ئیستا پره له و به ره مانه ی که ته کنه لوجیای زانیاری له ریگهی بازارگانی و گواستنه وه به جیهاندا بلاوی کردوونه ته وه.

هه ری می کوردستانیش له و کاريگهرييانه به دهر نییه که جیهانگیری گه یانندن په لوپوی بؤ هاویشتووه و خوئی بی گه یانندووه، نامرازهکانی گه یانندن به گرنگترین نامراز داده نرین بؤ به دیهینانی نامانجهکانی جیهانگیری، چونکه له و ریگه یه وه ده توانیت خوئی بگه یه نیته دوورترین خالی گوی زهوی و کیپرکی له گه ل کولتوورو نه ریت و شارستانیته تی هه کومه لگایه کی ترده بکات.

نه وه ی له م تویژینه وه یه دا کاری له سهر ده کریت نه و کاريگهرييانه یه که نامرازهکانی گه یانندن له سهر په یوه نډییه خیزانییه کان له شاری سلیمانی دروستی کردوون، به و پییه ی شاری سلیمانی شاریکی قهره بالغه به دانیشتون بویه ده کریت تویژینه وه ی له م جوړه ی تپدا نه انجام بدریت، چونکه بازاره کان پرپ له نامیری ته کنه لوجیای گه یانندن و هه موو خیزانییکش تانه دازه یه کی زور توانویه تی به دهستی بهینیت و به کاری بات، که دواتر ره نگدانه وه ی نه م به کارهینانه له سهر ناستی په یوه نډییه خیزانییه کان به تاییه تی و په یوه نډییه کومه لایه تی و خزمایه تییه کان به گشتی به دهرده که ویت.

ئهم توپژینه‌وه‌یه له‌دوو به‌ش پیکهاتوو، به‌شی یه‌که‌م لایه‌نی تیورییه و له‌دوو باس پیکهاتوو، باسی یه‌که‌م گرنگی و کیشه‌و نامانجی توپژینه‌وه‌و پیناسه‌کردنی چه‌مکه‌کان له‌خوډه‌گریټ، باسی دووهم کورته‌باسیک سه‌بارته به‌میژوی دروستبوونی گه‌یانندن و خیزان له‌ژیر کاریکه‌ری جیهانگیری گه‌یانندا له‌خوډه‌گریټ، به‌شی دووهمیش لایه‌نی پراکتیکی توپژینه‌وه‌که‌یه‌و له‌شاری سلیمانی ئه‌نجام دراوه، ئه‌ویش له‌سه‌ر بنه‌مای دابه‌شکردنی سامپله‌که‌بو چند چینیک و له‌سه‌ر بنه‌مای جیاوازی دابه‌شبوونی ناوچه‌یی و شوینی نیشته‌جیوون ئه‌نجام دراوه.

به‌شی یه‌که‌م

چوارچیوه‌ی گشتی توپژینه‌وه‌و چه‌مکه‌کان

باسی یه‌که‌م/ چوارچیوه‌ی گشتی توپژینه‌وه‌و:

١- کیشه‌ی توپژینه‌وه‌که Research Problem :

کیشه‌ی توپژینه‌وه‌یه‌کیکه‌له‌وه‌نگاوه‌گرنگانه‌ی له‌هه‌ر توپژینه‌وه‌یه‌کی زانستیدا ئه‌نجام ده‌دریټ، چونکه‌ئو بابه‌ته‌ی توپژره‌ده‌ستیشانی ده‌کات پیوسته‌بابه‌تیک بیټ په‌یوه‌ندی به‌کیشه‌ی روژانه‌ی کومه‌لگاوه‌هه‌بیټ و جینگای تیینی و سه‌رنج و باسی هاو‌لاتیان بیټ، به‌تایبه‌ت له‌کومه‌لناسیدا پیوسته‌توپژینه‌وه‌کان هه‌لقولای ناو واقعی ژیانی تاکه‌کانی کومه‌لگابن.

کیشه‌ی ئهم توپژینه‌وه‌یه‌بریتییه‌له‌و کاریکه‌ریبانه‌ی که‌نامرازه‌کانی گه‌یانندن له‌سه‌ر په‌یوه‌ندییه‌خیزانییه‌کان دروستی ده‌که‌ن، چونکه‌ئوه‌نده‌ی تیینی ده‌کریټ ئهم نامرازه‌شیوه‌ی ژیان و په‌یوه‌ندییه‌کومه‌لایه‌تییه‌کانی به‌دیویکی تردا گورپوه، که‌ئویش جیگرته‌وه‌ی په‌یوه‌ندییه‌ئلیکترونیه‌کانه‌له‌به‌رامبه‌ر په‌یوه‌ندییه‌راسته‌وخو‌رووبه‌رووه‌کاندا، چ له‌سه‌ر ئاستی خیزان یاخود کومه‌لگا.

توپژینه‌وه‌که‌له‌سنووری په‌یوه‌ندییه‌خیزانییه‌کاندا چرپه‌بیته‌وه، چونکه‌نامرازه‌کانی گه‌یانندن به‌دیویکی تردا هه‌ندیک کیشه‌و ئالوژی بو‌خیزانه‌کان دروست ده‌کات، له‌به‌رئوه‌ی بو‌ار به‌به‌کاره‌یه‌ر ده‌دات به‌ئاسانی په‌یوه‌ندی به‌جیهانی ده‌روه‌ه‌بکات و ناسینی که‌سانی ترو دروستکردنی په‌یوه‌ندی جو‌راو‌جو‌رو چه‌ندین شتی تریش ریکبخت، ده‌شیت ژیانی خیزان تیکبخت یاخود توشی لیکتازان و کیشه‌یان بکات، نامرازه‌کانی گه‌یانندن هه‌رچه‌نده‌خزمه‌تی زوری به‌مرو‌قایه‌تی کردوو به‌لام ده‌شیت زیانیشی پی‌گه‌یانندیټ، بویه‌ئوه‌ی بو‌توپژره‌گرنگه‌له‌م توپژینه‌وه‌یه‌دا ده‌رخستنی شیوازی کاریکه‌ری ئهو نامرازانه‌یه‌له‌سه‌ر خیزان بو‌ئوه‌ی بزانیټ ئایا کاریکه‌رییه‌کان ئه‌رینین یاخود نه‌رینی.

٢- گرنگی توپژینه وه که *The Impact of The Research*؛

نهم توپژینه وه په وهك ههر توپژینه وه په كه ديكه ی بواړی كومه لناسی بینگومان گرنگی خوی هه په، ده كریټ به دوو خال نامازهی بؤ بكریت: په كه م/ گرنگی تیوری توپژینه وه كه، نهم توپژینه وه په له پرووی تیوری ه وه هله دستیت به به کارهینانی كومه لیک سهر چاوه ی زانستی كه تایه تن به بواړی توپژینه وه كه، دواتر نهم سهر چاوانه ده بن به پاشخانیکي مه عرفی به سوود بؤ نهم توپژیره انه ی كه دواتر له م بواړه دا توپژینه وه نهم انجام ده دن، چونكه كؤ كرده وه به کارهینانی سهر چاوه ی نهم كادی می خزمه ت به مه عرفی خودی توپژیره و توپژینه وه كه ش ده كات، دوو م/ گرنگی مهیدانی توپژینه وه كه، مه به ست له گرنگی مهیدانی، خسته پرووی نهم نامارو زانیاریه ژماره بیانه په كه توپژینه وه كه نیشانی خوینه ری ده دات نهم ویش به به کارهینانی ریکارو میتودی زانستی تایه ت به و سامپله ی له كومه لگای توپژینه وه كه وهر گیراوه و له سهریان نهم انجام دراوه.

٣- نامانجه كانی توپژینه وه كه: *Research Objectives*؛

ده كریټ نامانجه كانی نهم توپژینه وه په له چند خالیكدا بخړینه پرو و نهم وانیس:

١- هه ولدان بؤ زانیی دوو كه و تنه وه ی نهم دامانی خیران له په كتر به هو ی نینه رینه وه.

٢- زانیی به کارهینانی نامرازه كانی گهيانندن و رولی له كه م كرده وه ی گفتوگوی خیرانیدا.

٣- نایا به کارهینانی فیس بووك ده بیته هو ی تیكچونی شیرازه ی خیران و زیاد بوونی دیارده ی ته لاق؟.

٤- نایا نامرازه كانی گهيانندن هو كارن بؤ كه مبوونه وه ی سهر دانه خیرانیه كان؟.

باسی دوو م/ چه مکه كانی توپژینه وه:

١- كاريگهري *Effect*

٢- نامرازه كانی گهيانندن *Means of communication*

٣- په يوه ندييه خیرانیه كان *Family Relations*

١- كاريگهري *Effect*: له واتای گشتیدا ده كریټ پیناسی كاريگهري وهك ههر شیوه په كه له شیوه كانی

كرده ی كاريگهري بكریت، واته كاريگهري ده چیتته چوارچیوه ی په يوه ندييه كانی هه ژموون و ده سه لات ته وه،

كاريگهري هیزی هه وه جیبه جیکارو بکه ره، به شیوه په كه كرده ی توانای هه په كرده ی به رامبه ر به و ناراسته په دا

بگوریت كه بکه ره كه ده ست نیشانی كرده وه، ده توانریت كاريگهري وهك شیوه په كه زور تایه ت له

شیوه كانی هه ژموون- ده سه لات ته ماشا بكریت كه ره هندیکی قایلكارو خو سه پینی هه په^(١).

(١) خليل أحمد خليل، المفاهيم الاساسية في علم الاجتماع، دار الحداثة، (١٩٨٤)، ص ٤٨.

٢- نام‌رازه‌کانی گه‌یاندن *Means of communication* :

بریتین له‌چهند نام‌رازو شیوازیك، كار بو گواستنوهی هیماو زانیارییه‌کان ده‌کهن له‌نیو خه‌لکید، کارده‌کهن بو نالوگوری هزری و هه‌ست جولینه‌ر له‌نیوان خه‌لکدا، هه‌روه‌ک چون نام‌رازه‌کانی گه‌یاندن پرۆسه‌ی گواستنوهی کۆمه‌لێک نامه‌یه له‌کەسی نیره‌ر بو کەسی وەرگر، به‌لام خودی پرۆسه‌ی گه‌یاندن بریتیه له‌و شیوازه‌ی که تیایدا کارلێک له‌نیوان دوو کەس یان زیاتر له‌پیناو گه‌یشتن به‌چهند نامانجیکی دیاریکراو پرووده‌دات، به‌لام گه‌یاندنی کۆمه‌لایه‌تی له‌نیوان خه‌لکدا ئه‌ویش هه‌مان نامانجه به‌لام به‌شیوازی جیاواز، واته نام‌رازی جیاواز به‌کارده‌هێت، ئه‌مه ئه‌گەر به‌راوورد بکریت به‌و رێگای گه‌یاندنه‌ی له‌نیوان دوو کەسدا به‌ جیاوازه له‌وه‌ی که له‌نیوان گروپیکدا هه‌یه^(١).

بنه‌ره‌تی وشه‌ی گه‌یاندن (*Communication*) له‌ وشه‌یه‌کی لاتینییه‌وه هاتوه (*Commence*) واتا که‌ی بریتیه له‌ هاوبه‌شینی و گشتینی و دواتر په‌یوه‌ندی به‌شداریکردن و له‌یه‌ک تیگه‌یشتن ده‌گریته‌وه سه‌بارت به‌ بیروکه‌یه‌کی دیاریکراو یان ره‌فتاریک یان ئاراسته‌یه‌ک. پیشکه‌وتنی نام‌رازه‌کانی گه‌یاندنی جه‌ماوه‌ری به‌شیکه له‌ پیشکه‌وتنی ژبانی سیاسی به‌شیه‌یه‌کی گشتی، کۆمه‌لگا سیاسیه‌ی هاوچه‌رخه‌کان ناتوانن به‌بی به‌کاره‌ینانی ئه‌م گه‌یاندنه خیرا و به‌رفراوانانه گه‌شه‌بکهن و په‌ره بسین، زانییه‌کی وه‌ک (ئالمۆند) پیوايه نام‌رازه‌کانی گه‌یاندن رۆلێکی گرنگ له‌ ئاراسته‌کردنی بوچوون و به‌ها سیاسیه‌ی نوێیه‌کان له‌نیوان نه‌ته‌وه جیاوازه‌کاندا ده‌گیریت^(٢).

یه‌کیک له‌و به‌ره‌مانه‌ی هزری مۆبی له‌ بواری پیشکه‌وتنی گه‌یاندندا بریتیه له‌ ناویشانی ئه‌لیکترۆنی، ئه‌م خزمه‌تگوزارییه ده‌کریت وه‌ک نام‌رازیکی کاریگه‌ر له‌بواری گه‌یاندندا ته‌ماشابکریت به‌جۆرێک توانیوه‌تی به‌هه‌موو گۆی زه‌ویدا بلاوبه‌یتته‌وه و بگاته هه‌موو جیگایه‌ک ئه‌ویش ته‌نها به‌ دروستکردنی هه‌ژماریکی ئه‌لیکترۆنی جیه‌جی ده‌ییت^(٣).

بریتین له‌یه‌کیک له‌و چهندان دامه‌زراره جیاوازه‌ی له‌چوارچیه‌ی دامه‌زراره‌کانی کۆمه‌لگادا بوونیان هه‌یه، لیره‌دا کۆمه‌لناسان مه‌به‌ستیان له‌ دامه‌زراره ئه‌وه‌یه نام‌رازه‌کانی گه‌یاندن وه‌ک ریکخراو دامه‌زراره‌یه‌کی درێژخایه‌ن له‌ کۆمه‌لگادا ده‌مینه‌وه و به‌ ئه‌رکی خۆیان هه‌لده‌ستن، یه‌کیکه له‌ گرنگترین ئه‌و دامه‌زراره‌ی گرنگیه‌کی زۆری له‌ کۆمه‌لگا هاوچه‌رخه‌کاندا هه‌یه، چونکه هه‌ریه‌ک له‌ بواره‌کانی فیرکردن، خیزان، ئاین،

(١) سیرج برو و فیلیب برتون، ترجمه: هاله عبدالرؤف مراد، ثورة الاتصال، دار المستقبل العربي، (١٩٩٣)، ص ١١٤.

(٢) موسی جواد الموسوی وآخرون، الاعلام الجديد، وزارة التعليم العالي والبحث العلمي، بغداد، (٢٠١١)، ص ٥١.

(٣) فرانسوا لسلی و نقولا ماکاریز، تعریب: د. فؤاد شاهین، وسائل الاتصال المتعددة، دار عویدات للنشر والطباعة، بیروت -

لبنان، (٢٠٠١)، ص ٧٦.

سیاسه ده گریته وه، ههروهک چوڼ لایه نی کات به سهر بردنیش ده گریته وه و ده چیته ناو پرۆسه ی پینگه یانندن کومه لایه تیشه وه که دواچار فیلمان ده کات و ناستی رۆشن بیریمان به رزده کاته وه (١).

نامرازه کانی گه یانندن: بریتیه له پرۆسه یه کی کومه لایه تی و نامرازیکه مرۆف به کاری ده هیئت بۆ ریکه خستن و سه قامگیری و گوړینی ژیان و گواستن هوی له نه وه یه که وه بۆ نه وه یه کی دیکه له رپگه ی گوزار شت کردن و تو مار کردن و فیربوون (٢).

پیناسه ی کلاسیکی بۆ نامرازه کانی گه یانندن نه وه یه که هه موو که رهسته کانی گه یانندن ده گریته وه وهک خویندراو (رۆژنامه و گوڤاره کان) بیستراو (رادیو) و بینراو (ته له فزیون)، ئەمانه هه ریهک له هه وال و روداو و زانیاری بۆ تا که کانی کومه لگا ده گوازه وه، به لام کاتیک جیهان چووه قوناغی ئینته رنیت ئیدی شوړشی گه یانندن ره هه نډیکه نوئی وه رگرت که جیاواز بوو له وه ی پشووترو به جوړیک پینگه کانی ئینته رنیت و نامه ی نه لیکترونی به شیوه یه کی خیراو سهرنجراکیش رۆلئیکه زوریان له گواستن هوی زانیاریه کاندایا، له به رامبه ر تیچوویه کی ئابووری که مدا (٣).

که واته نامرازه کانی گه یانندن هه موو نه وه که رهسته و نامرازانه ده گریته وه که کومه لگا کان بۆ په یوه نډیکه رن و ئالو گوړو بلا و کړنه وه ی زانیاریه هه مه لایه ن و جیاوازه کان له هه موو بواره کانی ژیاندا سوودی لی و ه رده گرن، له ئیستادا جیهانگیری گه یانندن توانیوه تی نامرازه کانی گه یانندن له سهر ناستی ناوچه یی بگوړیت بۆ سهر ناستی جیهان و سهرجه م و لاتانی جیهان.

٣- خیران: Family

بریتیه له کومه لیک پینگه و رۆلئ وه رگیراو، له رپگه ی له دایک بوون و هاوسه رگیریه وه به ده ست دیت، ههروهک رۆبه رت میردوک Robert Murdock پیناسه ی ده کات به وه ی یه که یه کی کومه لایه تیه به وه ده ناسریتنه وه که شوینی نیشته جیوونیان هاو به شه و هاو کاری ئابووری له نیوانیاندا هه یه، نه رکه کان له نیوانیاندا دابه ش کراوه، کومه لگا شه رعیه تی پیداه که په یوه نډی سیکس له نیوان باوک و دایکدا دروست بییت و به لایه نی که مه وه خیران له نیرو مییه کی پینگه یشتو و پیکدیت که مندالیان ده بییت ئیدی له رپگه ی له دایکبوون یاخود له رپگه ی له خوگرتن و هه لگرتنه وه ده بییت (٤).

(١) آرثر آسایرغر، ترجمه: صالح خلیل أبو إصبع، وسائل الاعلام و المجتمع وجهة نظر نقدية، عالم المعرفة، (٢٠١٢)، ص ٢٣.

(٢) ابراهیم الامام، الاعلام والاتصال بالجماهیر، ذو المعارف - القاهرة، (١٩٧١)، ص ٥.

(٣) محمد السید فهمی، تکنولوجیا الاتصال فی الخدمه الاجتماعیه، دار المعرفة الجامعیه - مصر، (١٩٩٧)، ص ٥٠.

(٤) ابراهیم عیسی عثمان، الاصول فی علم الاجتماع، شركة كاظمة للنشر والترجمة والتوزيع، (١٩٨٣)، ص ١٢٠.

ئوگبرن و نیمکۆف پیناسه‌ی خیزان ده‌که‌ن به‌وه‌ی رپنکخراویکی کۆمه‌لایه‌تیه‌و به‌وه‌ی ده‌ناسریت جینگیرییه‌کی رپژه‌یی هه‌یه‌و یه‌که‌کانی له‌ژن و می‌ردو منداله‌کان پینکها‌توون، بروایان وایه‌ خیزان به‌بی مندالیش هه‌ر دروست ده‌بی‌ت، دواتر ئاماژه‌ بو هه‌بوونی په‌یوه‌ندییه‌کی به‌هیزو پینکه‌وه به‌ستز او ده‌که‌ن که جه‌خت له‌سه‌ر په‌یوه‌ندییه‌کانی خوین و نزیکیه‌تی و هه‌لگرتنه‌وه‌ی مندال و چاره‌نووسی هاوبه‌ش ده‌کاته‌وه (١).

له‌مانایه‌کی تایبه‌تیدا خیزان گروپینکی کۆمه‌لایه‌تیه، تیندا ره‌وایه‌تی به‌ په‌یوه‌ندی سیکسی نیوان ژن و پی‌او ده‌دریت، زاوژی به‌شپوه‌یه‌کی ره‌وا مومکین ده‌بی‌ت، له‌به‌رانبه‌ردا کۆمه‌لگا له‌رووی چاودیری و گه‌شه‌ی مندالانه‌وه به‌رپرسه، جو‌ری جینگرو تایبه‌ت له‌هه‌ست و سۆز دیته‌ ئاراه‌وه به‌هیز ده‌کریت، دوا‌جار خیزان یه‌که‌یه‌کی ئابووری و به‌لایه‌نی که‌م به‌کاربه‌ره (٢).

له‌رووی میژووویه‌وه خیزان ئاماژه‌ بووه‌ بو گروپینک، به‌هۆی په‌یوه‌ندی خزمایه‌تیه‌وه به‌یه‌که‌وه به‌ستزاونه‌ته‌وه، جیاوازی له‌ فۆرمی خیزان له‌نیوان کۆمه‌لگا‌کاندا هه‌بووه چونکه هه‌ر کۆمه‌لگایه‌ک خواونه‌ی هه‌لومه‌رجی میژووویی خۆی بووه‌و خیزان به‌پیی ئه‌و بارودۆخانه دروست بووه که شارستانیه‌تی کۆمه‌لگا دیاریکردوه، بۆیه‌ نا‌کریت بو‌تریت مرۆفایه‌تی له‌ کۆن و ئیستادا به‌بی جیاوازی، یه‌ک جو‌ر له‌ پینکها‌ته‌ی خیزانی هه‌بووی‌ت (٣).

خیزان بریتیه‌ له‌و دامه‌زراره‌ گرنگه‌ی کۆمه‌لگا که به‌زاراوه‌ی (Household) ئاماژه‌ی بو ده‌کریت به‌و مانایه‌ی له‌و که‌سانه‌ پینکها‌توون که له‌یه‌ک خانوودا ده‌ژین و له‌ کاروباره‌کانی مالدا هاوبه‌شن. مه‌رج نییه هه‌میشه‌ پابه‌ندبوونی تا‌ک به‌خیزانه‌وه له‌ژیر کاریگه‌ری په‌یوه‌ندی خویندا بی‌ت، واته‌ پپوه‌ر بو ئه‌ندامیتی خیزان شوینی نیشته‌جی‌بوون و چالاکی ژبانی مالداری هاوبه‌شه‌ نه‌ک ره‌چه‌له‌ک. ئه‌م جو‌ره‌ خیزانه‌ ده‌گونجیت تا‌که‌کانی خزم بن و دواتر به‌مالتی خیزان نازده‌د بکریت، خیزان له‌چه‌ند که‌سیک پینکدیت، له‌رپنگه‌ی زاووزیکردن و په‌یوه‌ندی بایۆلۆجیه‌وه زۆرده‌بن و کۆمه‌لگا شه‌رعییه‌تی به‌و په‌یوه‌ندییه‌ داوه (٤).

په‌یوه‌ندییه‌ خیزانییه‌کان *Family Relations*: بریتیه‌ له‌و کارلیکه‌ ئالوگۆره‌ی له‌میانی ماوه‌یه‌کی کاتیی دوروودریتزدا له‌نیوان ئه‌ندامانی خیزاندا به‌رده‌وامی هه‌یه، ئه‌ویش له‌رپنگه‌ی په‌یوه‌ندی و ئالوگۆری ئه‌رک و

(١) فهمی سلیم الغزوی و آخرون، المدخل الى علم الاجتماع، دار الشروق-عمان، (١٩٩٢)، ص ٢١٣.

(٢) مه‌نوچیه‌ر موحسینی، و: رپوار سیوه‌یلی و ئه‌وانی تر، ده‌روازه‌کانی کۆمه‌لناسی، ده‌زگای چاپ و بلاو‌کردنه‌وه‌ی موکریانی، هه‌ولیه‌ر، (٢٠٠٢)، ل ٢٨٠.

(٣) طوبی بینیت و آخرون، ترجمه: سعید الغانمی، مفاتیح اصطلاحیه‌ جدیدة، المنظمة العربية للترجمة، بیروت-لبنان، (٢٠١٠)، ص ٤٠٩.

(٤) جون سکوت، ترجمه: محمد عثمان، علم الاجتماع المفاهیم الاساسیه، الشبكة العربية للابحاث والنشر، بیروت-لبنان، (٢٠٠٩)، ص ٣٧٥.

مافه كان له لايه كه وه له نيوان دايك و باوكدا، له لايه كى ديكه شه وه له نيوان منداله كان و باواندا، دواتر له نيوان خودى منداله كان خو ياندا (١).

خيزان خانه ي سهره كى پيځه يڼه رى كومه لگاي مرويه، به شيويه كى بچو و ككراو شانوى كارليك و رول و پيځه كانى كومه لگايه، خيزان دريژه پيڼه رى نه وه مرويه، دامه زراويه كى گرنه بؤ پيځه ياندى تاكه كه س و گواستنه وه كولتور له نه وه كه وه بؤ نه وه كى ديكه له ريځه ي پيځه ياندى كومه لايه تيه وه.

باسى سيهم / سهره لدانى نامرازه كانى گه يانندن ته وهره ي يه كه م / گه يانندن له سهرده مى كون و ئيستادا. ته وهره ي دووهم / خيزان له ژير كارىگه رى جيهانگيرى گه يانندن دا.

سهره لدانى نامرازه كانى گه يانندن: پهره سهندنى نامرازه كانى راگه يانندن و گه يانندن ده گه ريته وه بؤ ميژويه كى دوو دريژ، ده كريت بوتريت له نيوه ي دووهمى سهدى بيسته مه وه پيشكه وتنيكى زور خيرا له بواري گه يانندن له جيهاندا به رپا بووه، يه كيك له بهرهمه كانى نه و پيشكه وتنه خيرا به پيدا بوونى كه ناله ناسمانيه جوړاو جوړو جياوازو فره ناراسته كانه، كه توانيوه تى گه ياندى بينراو بيستراو خو يندراو له سهر ناستى گوى زهوى داپوشيت، زوريك له و نامرازه ي گه يانندن ده كه وتون كه هله دستن به به شدارى كردنى و هرگر له گهل ناوهنده كاندا بؤ نمونه نه و ناوهنده فره لايه نانه ي كه كومپوترو خزمه تگوزاريه كانى موبایل و ته له فزيون تيكله ده كات له گهل دهنك و نووسين و سهرجه م نه و شتانه ي ديكه ش كه جيهانى داگير كردوه، نه م نامرازه ي گه يانندن هممو بهر بهرسته كانى برپوه و تيكيشكاندون، سنورى سياسى و جوگرافى به زانده وه، جيهانى بچووك كردوه ته وه له هممو مال و خيزان كدا جيگه ي خوى كردوه ته وه (٢).

كه واته له ماوه ي سهدى رابردو دا گه يانندن توانيوه تى شوړ شيكى گوره به رپا بكات له پرووى پيشكه وتنى ته كنه لوجياو ناشنا كرنى كولتوره كان به به كتر، كومه لگا جياوازه كان له به كتر ناگادار بكاته وه، فورميكي نيوده ولته تى به بهر هه وال و رووداوه كاندا كردوه، به پيچه واننه ي سده كانى رابردوه وه كه هه وال و رووداوه په يوه ندييه كان زياتر له ناستيكي ناوچه بييدا سوړاوه ته وه و نه يتوانيوه به ناسانى سنوره كان بريت و به جيهاندا بلاوى بكاته وه.

(١) بنت مصطفى بن محمد حافظ، أثر استخدام الانترنت على العلاقات الاسرية بين أفراد الاسرة السعودية في محافظة جدة، رسالة

الماجستير في الاقتصاد المنزلي تخصص السكن و ادارة المنزل، غير منشور، (٢٠٠٤)، السعودية، ص ١٩.

(٢) محمد صاحب سلطان، وسائل الاعلام والاتصال دراسة في النشأة والتطور، دار المسيرة-الاردن، (٢٠١٢)، ص ٤٥.

توههريى يه كه م / نامرازه كانى گهيانندن له سهردهمى كۆن و ئيستادا:

مه بهست له نامرازه كانى گهيانندن برىتييه له پرۆسهى گواستنه وه و ئالوگۆرى زانيارى و بۆچوون و رهفتاره كان له نيوان تاكه كانى يهك كۆمه لگا و كۆمه لگا جياوازه كاندا، ئه و پرۆسه يه يه تيايدا په يام له نيره وه ده گاته و هر گر، جۆره گهياندينك هه يه پيى ده وترپت گهياندى جه ماوه رى، كه له نيوان تاكه كه س و كۆمه لىك و هر گر دا روودهدات، ئه مه كارلىكىكى هاوبه شه له نيوان تاكه جياوازه كانى كۆمه لگا دا. له كاتى دروستبوونى پرۆسهى گهياندىندا دوو لايه ن بوونيان هه يه يه كه ميان نيره و دووه م و هر گر، له كاتى گه يشتنى په يامدا بۆ و هر گر، كار دانه وه و وه لام بۆ په يامه كه دروست ده بيت (١).

١- نامرازه كۆنه كانى گهياندى:

له سهردهمى كۆندا ئه و ريگايانه ي بۆ په يوه ندى و گهياندى به كارها تون ساده و ساكار بوون وهك:

- به كارهيانى كۆتر بۆ گهياندى په يامه كان له ولايتيكه وه بۆ ولايتيكي ديكه.
- كۆمه لىك هيما كه به شيويه كى دهسته جه معى له سه رى كۆك بوون و ناسيو يانه بۆ نمونه وهك دوو كه ل، تۆپى به ربانگ.
- كه سيكى تايبه تمه ند به سواري و شتر په يامى پادشا كانى بۆ شوينيكي ديارى كرا و گهياندى وه (٢).
- داهيى نانى چاپخانه له لايه ن زانا كۆته ن به رگ.

* رۆژنامه Newspaper: رۆژنامه به ده لاقه يهك داده نريت بۆ كردنه وه ي جيهان به رووى تاكه كه سدا، رۆژنامه و كۆفاره گشتيه كان له چوار چيوه ي ئه و نامرازانه داده نرين كه په يوه ندى له نيوان تاكه كانى كۆمه لگا دا دروست ده كه ن و چهند تايبه تمه ندييهك له خۆده گرن له وانه گواستنه وه ي هه وال و ئاساني له به ده سه ته ينانى زانيارى و هه والى هه مه لايه ندا (٣).

* پۆسته ر poster: يه كيكه له نامرازه گرنه كانى گهياندى و راگهياندى، ئه ميش وهك هه ر نامرازىكى ديكه ي گهياندى هه لگري چهندين په يامى جۆرا و جۆرو جياوازه وه له په ره پيدانى گهياندىندا خزمه تىكى زۆر پيشكه ش ده كات (١).

(١) جهان أحمد، الاسس العلمية لنظريات الاتصال، دار الفكر العربي، (١٩٧٨)، ص ٥ .

(٢) رضا عبدالواحد امين، الاعلام والعولمة، دار الفجر للنشر والتوزيع، القاهرة، (٢٠٠٧)، ص ١٢٦ .

(٣) عبدالحافظ عواحي صلوي، نظريات التأثير الاعلامية، بدون دار النشر - السعودية، (٢٠١٣)، ص ٣٤

(١) علي عبدالفتاح كنعان، الاعلام والمجتمع، دار اليازوري العلمي للنشر والتوزيع - عمان، (٢٠١٤)، ص ٣٧.

٢- نامرازه نوښه کانی گه یانندن:

نامرازه نوښه کانی چهنډین ئه رکیان هه یه وهك وهر گرتنی شه پوله هاتووه کانی له ویستگه کانی زهوییه وه پاشان رپنځخستن و کونترۆل کړدنی ئه و شه پولا نه و دووباره ناردنه وه یان بۆ ویستگه کانی زهوی (٢).

أ- کومپیوتەر Computer: دهر که وتنی کومپیوتەر به شوړشپنک داده نریت له جیهانی په یوه نډی و گه یانندن، به هوییه وه رپړه وی په ورو دده و فیر کردن و سهر جهم لایه نه کانی دیکه ی گورپوه، له دوا ی جهنگی جیهانی دووهمه وه گرنگی زیاتر به کومپیوتەر دراوه، به نامرازینکی فیر کاری گرنگ داده نریت له په یوه نډی نیوان تاکه کهس به جیهانی دهوروو به ره وه، هه وروها بۆ یاری کړدن و نه خشه سازی و چهنډین مه بهستی دیکهش به کار ده هیتریت (٣).

ب- موبایل mobile: بریتیه له نامیرنیک بۆ په یوه نډی کړدن که قه باره یه کی بچوو کی هه یه، به توریکی په یوه نډی بی ته له وه په یوه ست کراوه و خزمه تگوزاری ناردنی نامه، وهر گرتنی له مه ودا دووره کانی و به خیراییه کی گه وره تیدا فراهه م کراوه، به هوی پینکاته ئه لیکترونییه که یه وه و بچوو کی قه باره که ی و تاییه تمه نډی له به کار هینان و هه لگرتیدا چهنډ ناز ناویکی پی دراوه وهك: گواستراوه، جولاو، هه لگراو (٤).

ج- ئینتهرنیت internet: زاراوه یه که له دوو وشه پینکاته ووه که ئه وانیش: Interconnection/net واته توریکی پینکه وه به ستراو له گرنگترین خزمه تگوزارییه کانی (٥):

١- خزمه تگوزاری مالپه ر.

٢- نامه ئه لیکترونییه کانی له رپنځه ی پوسته ئه لیکترونییه کانه وه.

٣- گواستنه وه ی هه واله کانی.

٤- ژووره کانی چات و گفتوگو کړدن.

٥- گواستنه وه ی فایله کانی.

ته وهره ی دووهم/ خیزان له ژیر کاریکه ریی جیهانگیری گه یانندن دا:

(٢) هربرت شیلر، ترجمه: د. وجیهه سمعان عبدالملیح، الاتصال والهیمنه الثقافیة، مکتبه الاسرة، القاهرة، (٢٠٠٧)، ص ٧٥.

(٣) ل دلیو، الاتصال (مفاهیمه، نظریاته، وسائله)، دار الفجر للنشر، القاهرة، (٢٠٠٣)، ص ٥٥.

(٤) جمال محمد أبوشنب، الاتصال والاعلام والمجتمع، دار المعرفة الجامعیة، الاسکندریة، (٢٠٠٥)، ص ٢٢١.

(٥) محمد سید محمد، وسائل الاعلام من المنادی الی الانترنت، دار الفكر العربی، القاهرة، (٢٠٠٨)، ص ٢٦٩.

نامرازه نوییه‌کانی گه‌یاندن کاریگه‌ری و ره‌نگدانه‌وه‌ی له‌سه‌ر چه‌ندین ئاست و لایه‌نی جیاواز ده‌بیټ له‌وانه‌ش: لایه‌نی (کۆمه‌لایه‌تی، ده‌روونی، مه‌عریفی و ره‌فتاری) ئەم ره‌نگدانه‌وانه ئه‌رینی و نه‌رینی، شتیکی سروشتیه له‌به‌رئه‌وه‌ی ئەم نامرازه نویانه‌ی ته‌کنه‌لوجیا بیگومان کاریگه‌ری له‌سه‌ر به‌کاره‌ینه‌رانی دروست ده‌کات و گۆرانکاری به‌سه‌ریاندا ده‌هینیت ئیتر له‌رووی رۆشنیرییه‌وه بیټ یان کۆمه‌لایه‌تی، ره‌فتاری، یاخود زمانه‌وانی، یاخود ده‌روونی^(١)، کاریگه‌رییه‌کان هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ش نین، به‌لکو له‌وه‌ش قولترو کاریگه‌رتن، تا زیاتر گه‌شه‌بکه‌ن و ته‌کنیک و خزمه‌تگوزارییه‌کانیان پیش بکه‌وێت کاریگه‌رییه‌که‌شیان زیاتر ده‌بیټ، بیگومان هه‌رچه‌نده نامرازه‌کانی گه‌یاندن و راگه‌یاندن پیش بکه‌ون هینده‌ش کاریگه‌ری و ره‌نگدانه‌وه‌شیان زیاتر ده‌بیټ^(٢).

له‌کاریگه‌رییه‌کانی نامرازه نوییه‌کانی گه‌یاندن، جیهانگیری گه‌یاندن، له‌لایه‌ن پسیپۆرانه‌وه به‌هه‌ند و هه‌رگیراوه له‌به‌رئه‌وه‌ی شاره‌زایان له‌سه‌ر ئاستی نیوده‌وله‌تیی هه‌ستیان به‌هه‌ستیاری و مه‌ترسییه‌کانی له‌سه‌ر کۆمه‌لگا خۆجییه‌کان کردووه. جیهانگیری گه‌یاندن وایکردووه تا که‌سه هه‌ست به‌چیژو ئاسانکاری بکات، بتوانیت له‌گه‌ل هه‌ر که‌سیکداو له‌هه‌ر شوینیکی گۆی زه‌وی قسه‌ بکات، ئەمه واده‌کات کاتیکی زۆر له‌گه‌ل گفتوگۆ کردندا به‌سه‌ر ببات به‌بی ئه‌وه‌ی هه‌ستی بی بکات، دواتر له‌کۆمه‌لگا راسته‌قینه‌که‌ی خۆی داده‌بریت و ده‌چینه نیو کۆمه‌لگایه‌کی گریمانکراو تا وای لی دیت ده‌بیته تاکیکی نامۆ له‌نیو کۆمه‌لگایه‌کی خۆیدا، که‌مه‌تر گرنگی به‌بابه‌ت و کیشه‌و پرووداوه‌کانی ده‌رووبه‌ری خۆی ده‌دات، به‌تیپه‌ربوونی کات ده‌بیته تاکیکی ته‌واو گۆشه‌گیر له‌ژینگه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌که‌ی که‌ ئەمه‌ش پی ده‌وتریت گۆشه‌گیری خودی^(٣).

په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل هاوړی گریمانیه‌کانیدا زیاتر ده‌بیټ تا ئه‌و ئەندازه‌یه‌ی وای لی دیت بۆ ماوه‌یه‌کی دریش‌ه‌زی له‌دانیشتن له‌گه‌ل هاوړی و که‌س و ئەندامانی خیزانه‌که‌یدا نامینیت، ئەم په‌یوه‌ستیوونه تونده به‌گروپ و هاوړی گریمانیه‌کانه‌وه به‌هۆی فه‌راهه‌مبوونی په‌یوه‌ندییه ئه‌لیکترونییه‌کان و ده‌سته‌به‌ربوونی ئه‌و ژینگه‌یه‌وه پینکدیت که‌ تا که‌کان تیادا گه‌شه به‌هه‌ستی ئینماو شوناسی کۆمه‌لایه‌تی خویان ده‌ده‌ن. له‌لایه‌کی دیکه‌وه کاریگه‌رییه‌ له‌سه‌ر په‌یوه‌ندییه خیزانییه‌کان جیده‌هیلیت، به‌جۆریک لیکترازانی گه‌وره دروست ده‌کات هه‌تا ده‌گاته ئاستی جیابوونه‌وه به‌تایبه‌ت ئه‌گه‌ر یه‌کیکیان ئالوده‌ی په‌یوه‌ندییه گریمانیه‌ی و ئه‌لیکترونییه‌کان

(١) طه عبدالعاطي نجم، الاتصال الجماهيري في المجتمع العربي الحديث، دار المعرفة الجامعية، الاسكندرية، (٢٠٠٥)، ص ٣٤.

(٢) حذيفة عبود مهدي السامرائي، وسائل الاتصال الحديثة وتأثيرها على الاسرة، سامراء-العراق. (٢٠١٣)، ص ١٨.

(٣) ابراهيم بعزيم، وسائل الاتصال الجديدة وأثرها على ثقافة المستعملين، الجزائر، (٢٠١٠)، ص ٩.

بوبيټ^(١) ، له بهرئمه به كارهيټاني ناوهنده كاني گهياندني ئينته رنيټ و خزمه تگوزار ييه كاني گهياندن به شيوه يه كي راسته و خو هره شه له بووني په يوه ندييه راسته قينه و روو به روو كاني خيزان ده كات، بوشايي له نيوان نهداماني خيزاندا دروست ده كات، كه دواتر ده بيټه هو ي تواندنه و ه ي خان ه ي په يوه ندييه كومه لايه تيه سونه تيه كان و جيگرتنه و ه ي له لايه ن توړيك په يوه ندي كومه لايه تي گرمانكراو.

له ناكامي نه و گوشه گيري و دابرا نه كومه لايه تيه دا جوړيك له ليكترازي كومه لايه تي و بالاده ست بووني باهو زي تاك گه را يي به سهر گروپدا زال ده بيټ و گرنگيدان به بابه ته كاني كومه لايه تيه پاشه كشه ده كات^(٢) ، نه و په ننگدانه وانه ي روو ده دن له ناكامي به كارهيټاني ناوهنده كاني گفغو گو ي ئه ليكترو نيه و به و پييه ي نامرازي گهياندن ده كريت نامو بووني رو شنبيري و گوړاني پي كه اته ي كومه لايه تي لي بكو و يته و ه تاء و ناسته ي تا كه كه س هه ست به و ه بكات هيج ئينتمايه كي بو كولتووري كومه لكا كه ي خو ي نيه و له به رامبه ر نه و ه دا ده چيټه ژير كاريگه ري كولتوورو به هاو نورمه كومه لايه تيه كاني نه و كومه لگايانه ي كه له ريگه ي ناوهنده كاني گهياندنه و ه تاك په يوه ندي و گفغو گو و هاو ريته ي له گه لدا دروست كروون.

به شي دوو هم

ميټوډي توپژينه و هو ريكاره مهيدانيه كان

١- ميټوډي توپژينه و ه:

له رووي زار او ه و ه ميټوډ وشه يه كي لاتينه كه پي ده و تريټ Method نه و يش به و اتاي نه و ريگايه يا خود چو نيه تي نه و شيوازه يه كه به هو يه و ه توپژره يان زانا ده توانيټ نه نجامه كان به ده ست به نيټ، نامرازيكي دياريكراوه بو گه يشتن به مه به ستيكي دياريكراو. به شيوه يه كي گشتي ميټوډ نه و ريگا ريخوا وه يه كه دياريكراوه بو مامه له كردن له گه ل راستي و چه مك و بوچوون و و اتاكاندا، به رنامه يه كه ده توانيټ نه و ريگايه ديار ي بكات كه توپژره ده گه يه نيټ به راستي^(٣).

ميټوډي رومالي كومه لايه تي (Social Survey):

(١) جيزار ليكر، العولمة الثقافية الحضارات على المحك، ترجمة: ت. جورج كتورة، دار الكتاب الجديد المتحدة، طرابلس، (٢٠٠٤)، ص ٢٤.

(٢) سهير أحمد سعيد معوض، علم الاجتماع الاسري، مركز التنمية الاسرية بالاحساء، السعودية، (٢٠٠٩)، ص ٧٦.

(٣) علي معمر عبد المؤمن، مناهج البحث في العلوم الاجتماعية، دار الكتب الوطنية، بنغازي-ليبيا، (٢٠٠٨)، ص ١٢-١٣.

میتودی رومالی کومه‌لایه‌تی له ناسراوترین میتوده‌کانی توژیښه‌ویه، زیاتر له توژیښه‌وه و هسفییه‌کاندا به‌کارده‌هینریت، ده‌توانیت زور زانیاری دهرباره‌ی بابه‌تی توژیښه‌وه که کوبکاته‌وه. له توژیښه‌وه کومه‌لایه‌تی و په‌روه‌ده‌یی و میدیاییه‌کاندا رومال په‌کینه‌وه له‌و ریځگایانه‌ی زورترین به‌کاره‌ینانی هه‌یه، له‌به‌رئنه‌وه‌ی به‌هویه‌وه ده‌توانین راستی و زانیاری بابه‌تی له‌سه‌ر دیارده‌یه‌کی دیاریکراو یان رووداو‌یکي دیاریکراو یان گروپیک له‌گروپه‌کان یاخود لایه‌نیک له‌لایه‌نه‌کان (ته‌ندروستی، په‌روه‌ده‌یی، کومه‌لایه‌تی... تد) کوبکه‌ینه‌وه (١).

له‌م توژیښه‌وه‌یه‌دا پشت به‌م میتوده به‌ستراوه له‌به‌رئنه‌وه‌ی سروشتی توژیښه‌وه‌که و هسفییه‌وه له‌کو‌کردنه‌وه‌ی زانیاریه‌کاندا پشت به‌فورمی راپرسی به‌ستراوه بویه میتودی رومالی کومه‌لایه‌تی به‌کاره‌ینراوه.

٢- کومه‌لگای توژیښه‌وه‌که: کومه‌لگای ته‌م توژیښه‌وه‌یه بریتیه له‌شاری سلیمانی - هه‌ریمی کوردستانی عیراق.

٣- نامرازه‌کانی کو‌کردنه‌وه‌ی زانیاری:

پرسیارنامه (Questionnaire): بریتیه له‌بنه‌مای کو‌کردنه‌وه‌ی زانیاریه‌کانی توژیښه‌وه، پیوسته پرسیارنامه له‌چند پرسیاریکي دیاریکراو‌دا نامانجه‌کانی توژیښه‌وه‌که به‌ده‌ست به‌ینیت، وه‌لامی پرسیاره‌کانی پرسیارنامه ده‌بنه بنه‌مایه‌کی پیوست بۆ تاقیکردنه‌وه‌ی نامانجه‌کان، له‌به‌رئنه‌وه پیوسته پرسیار رولیکي گرنگی هه‌بیت له‌هاندان و سه‌رنج راکیشانی وه‌لامده‌ر بۆ پیشکه‌شکردنی ته‌و زانیاریانه‌ی توژره‌ه‌هول ده‌دات به‌ده‌ستیان به‌ینیت، له‌گه‌ل ته‌مانه‌شدا له‌دراشتنی پرسیارنامه‌دا ده‌بیت هه‌ریه‌ک له‌م هه‌نگاوانه ره‌چاوبکریت: ناوه‌رؤک، بونیات، شیوه، له‌دوای په‌ک دانانی پرسیاره‌کان به‌شیوه‌ی زنجیره‌یی (٢).

له‌م توژیښه‌وه‌یه‌دا پرسیارنامه به‌کاره‌اتوه، له‌سه‌ره‌تادا پرسیارنامه‌که پیکه‌اتبوو له (٣٠) پرسیار به‌لام دواتر له‌لایه‌ن شاره‌زایانه‌وه هه‌لسه‌نگاندنی بۆ ته‌نجام دراو گۆرانکاری تیدا‌کرا تا له‌کو‌تاییدا (٢٥) پرسیار مایه‌وه.*

(١) غریب محمد سید احمد، تصمیم و تنفیذ البحت الاجتماعي، دار المعرفة الجامعية، الاسكندرية، (١٩٨٢)، ص ٦٧.

(٢) شافا فرانکفورت ناشیماز و دافید ناشیماز، ترجمة: د. لیلی الطویل، طرائق البحت في العلوم الاجتماعية، بتر للنشر والتوزيع، دمشق. (٢٠٠٤)،

ص ٢٥١.

* ناوی شاره‌زایان:

١- پ. ی. د. عبدالله خورشید عبدالله، به‌شی کومه‌لناسی، کولیتزی ئاداب، زانکوی سه‌لاحه‌دین.

٢- پ. ی. د. کاوه علی محمد، به‌شی باخچه‌ی ساوایان، فاکه‌لتی په‌روه‌ده، زانکوی کویه.

٣- پ. ی. د. په‌یمان عبدالقادر، به‌شی کومه‌لناسی، کولیتزی زانسته مرو‌فایه‌تییه‌کان، زانکوی سلیمانی.

٤- د. لقمان صالح کریم، به‌شی کاری کومه‌لایه‌تی، کولیتزی زانسته مرو‌فایه‌تییه‌کان، زانکوی سلیمانی.

٥- د. که‌ژال حسین محمد، به‌شی کومه‌لناسی، کولیتزی زانسته مرو‌فایه‌تییه‌کان، زانکوی سلیمانی.

٤- بواره‌کانی توپژینه‌وه‌که:

توپژینه‌وه‌که ئهم بوارانه‌ی خواره‌وه ده‌گریته‌وه:

أ- بوارى مروی: بوارى مروی توپژینه‌وه‌که گه‌ره‌که‌کانى شارى سلیمانیه که (٢٠٠) ژن و می‌ردو ئەندامانى خیزان وەرگیراون و له‌پرووی ئابووری و رۆشنیبری و کۆمه‌لایه‌تییه‌وه به‌سه‌ر سى ناوچه‌ی جیاوازا دا‌دابه‌ش بوون.

ب- بوارى شوینی: توپژینه‌وه‌که له‌ناو شارى سلیمانى ئەنجام دراوه.

ج- بوارى کاتبی: توپژینه‌وه‌که له به‌روارى ٢٠١٦/٤/١ ده‌ستى پیکردوووه له به‌روارى ٢٠١٦/٥/٢٠ کۆتایى هاتوووه.

٥- سامپلی توپژینه‌وه‌که:

له‌زۆربه‌ی توپژینه‌وه مه‌یدانییه‌کاندا دیاریکردنى سامپلی توپژینه‌وه به‌یه‌کیك له هه‌نگاوه گرنه‌که‌کانى ئەنجامدانى توپژینه‌وه دا‌ده‌نریت، چونکه پيوسته به‌جۆریك بىت بتوانیت وینه‌ی کۆمه‌لگه‌ی توپژینه‌وه‌که ده‌ربخات، سامپلی ئهم توپژینه‌وه‌یه بریتیه له سامپلی چینیایه‌تى هه‌ره‌مه‌كى (العينة الطبقيه العشوائية) و ژن و می‌ردو ئەندامانى خیزانى گرتووته‌وه، توپژینه‌وه‌که له‌شارى سلیمانى ئەنجام دراوه، به‌وپییه‌ی ئهم شاره‌یه‌کیکه له شاره‌گه‌وره‌کانى هه‌ریمی کوردستان و له‌پرووی دانىشتوانه‌وه چهره، بۆیه توپژهر له‌سه‌ر سى ناستى (ده‌وله‌مه‌ند، مامناوه‌ند، هه‌ژار) سامپلی توپژینه‌وه‌که‌ی له‌چهند گه‌ره‌کیك وەرگرتوووه بۆ ئه‌وه‌ی بکه‌ویتنه‌ ناو چین و توپژه جیاوازه‌کانى کۆمه‌لگه‌وه.

٦- نامرازه ئامارییه‌کان: بۆ شیکردنه‌وه‌ی زانیارییه‌کان توپژه هه‌ریه‌که له رپژه‌ی سه‌دى و ناوه‌ندى ژمیره‌یى به‌کاره‌یناوه.

• شیکردنه‌وه‌ی ئەنجامه‌کانى توپژینه‌وه‌که:**١- پیکهاته‌ی په‌گه‌زى سامپله‌که:**

خشته‌ی (١)

په‌گه‌زى سامپلی توپژینه‌وه‌که روون ده‌کاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌کان	رپژه‌ی سه‌دى
نیر	١٢٧	٦٣,٥%
مى	٧٣	٣٦,٥%
کۆى گشتى	٢٠٠	١٠٠%

هه‌روه‌ك له‌خشته‌ی (١) دا ده‌رده‌كه‌وێت سامپلی توێژینه‌وه‌كه پێكهاتوون له‌هه‌ردوو ره‌گه‌ز، ره‌گه‌زی نی‌ر ژماره‌یان ١٢٧ كه‌سه به‌رپێژه‌ی ٦٣,٥٪ ره‌گه‌زی می ژماره‌یان ٧٣ كه‌سه به‌رپێژه‌ی ٣٦,٥٪ .

٢- پێكهاته‌ی ته‌مه‌ن:

خشته‌ی (٢) ته‌مه‌نی سامپلی توێژینه‌وه‌كه روون ده‌كاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌كان	رپێژه‌ی سه‌دی
٢٣-٢٠	٦٥	٣٢,٥٪
٢٧-٢٤	٥١	٢٥,٥٪
٣١-٢٨	٤٠	٢٠٪
٣٥-٣٢	١٦	٨٪
٣٩-٣٦	١٨	٩٪
٤٣-٤٠	١٠	٥٪
كو‌ی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

خشته‌ی (٢) ته‌مه‌نی سامپلی توێژینه‌وه‌كه روون ده‌كاته‌وه، ته‌مه‌نه‌كان ده‌كه‌ونه نی‌وان (٢٠-٤٣) سال، ئه‌وانه‌ی ته‌مه‌نیان ده‌كه‌وێته نی‌وان (٢٣-٢٠) سال ژماره‌یان (٦٥) كه‌سه به‌رپێژه‌ی (٣٢,٥٪)، ئه‌وانه‌ی ته‌مه‌نیان ده‌كه‌وێته نی‌وان (٢٧-٢٤) سال ژماره‌یان (٥١) كه‌سه به‌رپێژه‌ی (٢٥,٥٪) دو‌اتر ئه‌وانه‌ی ته‌مه‌نیان ده‌كه‌وێته نی‌وان (٣١-٢٨) سال ژماره‌یان (٤٠) كه‌سه به‌رپێژه‌ی (٢٠٪)، ئه‌وانه‌ش كه ته‌مه‌نیان ده‌كه‌وێته نی‌وان (٣٢-٣٥) سال ژماره‌یان (١٦) كه‌سه به‌رپێژه‌ی (٨٪)، (١٨) كه‌سه‌ش ته‌مه‌نیان ده‌كه‌وێته نی‌وان (٣٦-٣٩) سال به‌رپێژه‌ی (٩٪)، (١٠) كه‌سه‌ش ته‌مه‌نیان ده‌كه‌وێته نی‌وان (٤٠-٤٣) سال به‌رپێژه‌ی (٥٪). كه‌واته ده‌ركه‌وت كه زۆرت‌رین ته‌مه‌ن ده‌كه‌وێته نی‌وان (٢٣-٢٠) سال به‌رپێژه‌ی (٣٢,٥٪)، ناوه‌ندی ژمیره‌یی ته‌مه‌نیش بریتیه له (٣٣,٣٣) .

٣- باری کومه لایه تی سامپله که:

خشته ی (٣) باری کومه لایه تی سامپلی توپژینه وه که روون ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژه ی سده ی
سه لت	٦٩	٣٤,٥٪
خپزاندار	١٠٥	٥٢,٥٪
جیابووه وه	١٩	٩,٥٪
تاک مردوو	٧	٣,٥٪
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

هروه که له خشته ی (٣) دا باری کومه لایه تی سامپلی توپژینه وه که روون کراوه ته وه ده ر که وتو وه سه لت (٦٩) که س به رپژه ی (٣٤,٥٪) له کوی پیکهاته ی سامپلی توپژینه وه که ده گریته وه، خپزاندار (١٠٥) که س به رپژه ی (٥٢,٥٪) پیکده هیئت، نه وانه ی جیابونه ته وه ژماره یان (١٩) که سه به رپژه ی (٩,٥٪) هروه ها نه وانه ی تاک مردوو ژماره یان (٧) که سه به رپژه ی (٣,٥٪). که واته ده رده که ویت خپزاندار زورترین رپژه پیکده هیئت که بریتیه له (٥٢,٥٪).

٤- شوینی نیشته جیوونی سامپله که:

خشته ی (٤)

شوینی نیشته جیوونی سامپلی توپژینه وه که روون ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژه ی سده ی
ناوهندی پاریزگا	١٢٠	٦٠٪
ناوهندی قهزا	٣٨	١٩٪
ناوهندی ناحیه	٣٣	١٦,٥٪
گوند	٩	٤,٥٪
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

هروه که له خشته ی (٤) دا شوینی نیشته جیوونی سامپلی توپژینه وه که روون کراوه ته وه ده ر که وتو وه، (١٢٠) که س به رپژه ی (٦٠٪) له کوی یه که کانی سامپلی توپژینه وه که شوینی نیشته جیوونیان ده که ویتسه وه ناهندی پاریزگا، نه وانه ی له قهزا کان نیشته جین ژماره یان (٣٨) که سه به رپژه ی (١٩٪)، دواتر (٣٣) که س و به رپژه ی (١٦,٥٪) له ناحیه کان نیشته جین، نه وانه نیشته جی گوندن ژماره یان (٩) که سه

به رپژهي (٤,٥٪) كه واته ده ر كهوت زورترين پيڅهاته ي سامپلي تويزينه وه كه نيسته جي شارن چونكه (٦٠٪) سامپلي تويزينه وه كه ي پيڅهينا وه.
٥- شوي له دا يكيووني سامپله كه:

خشته ي (٥)

شوي له دا يكيووني سامپلي تويزينه وه كه روون ده كاته وه

بژارده	دوباره بووه كان	رپژه ي سده ي
ناو هندی پاريزگا	٩٨	٤٩٪
ناو هندی قهزا	٦٠	٣٠٪
ناو هندی ناحیه	٢٨	١٤٪
گونډ	١٤	٧٪
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

له خشته ي (٥) دا هه روه ك روون كراوه ته وه شوي له دا يكيووني سامپلي تويزينه وه كه به سه ر چوار شوي ندا دابه ش كراوه، ده ر كه و تووه نه وانه ي شوي له دا يكيووني بوونيان ده كه ويته ناو هندی پاريزگا ژماره يان (٩٨) كه سه به رپژه ي (٤٩٪)، نه وانه ي له قهزا كان له دا يكيووني بوون ژماره يان (٦٠) كه سه به رپژه ي (٣٠٪) له كوی يه كه كانی سامپلي تويزينه وه كه، هه روه ها نه وانه ي له ناحیه كان له دا يكيووني بوون ژماره يان (٢٨) كه سه به رپژه ي (١٤٪)، نه وانه ش له گونده كان له دا يكيووني بوون ژماره يان (١٤) كه سه به رپژه ي (٧٪) له كوی يه كه كانی سامپلي تويزينه وه كه، كه واته ده ر ده كه ويته له دا يكيووني بوون ناو هندی پاريزگا پله ي يه كه می له سامپلي تويزينه وه كه دا وه رگرتووه چونكه (٤٩٪) سامپله كه ي پيڅهينا وه.

٦- ناستی گوزه رانی سامپله كه:

خشته ي (٦)

ناستی گوزه رانی سامپلي تويزينه وه كه روون ده كاته وه

بژارده	دوباره بووه كان	رپژه ي سده ي
زورباش	٥٢	٢٦٪
باش	٧٣	٣٦,٥٪
خراب	٤٩	٢٤,٥٪
زورخراب	٢٦	١٣٪
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

له‌خشته‌ی (٦) دا ناستی گوزهرانی سامپلی توپژینه‌وه‌که روون کراوه‌ته‌وه، هه‌روه‌ک دهر‌که‌وتوو ه‌ئوانه‌ی ناستی نابووریان زورباشه ژماره‌یان ٥٢ که‌سه به‌رپژیه‌ی (٢٦٪) له‌کۆی یه‌که‌کانی سامپلی توپژینه‌وه‌که، ه‌ئوانه‌ی ناستی نابووریان باشه ژماره‌یان (٧٣) که‌سه به‌رپژیه‌ی (٣٦,٥٪) له‌کۆی یه‌که‌کانی سامپلی توپژینه‌وه‌که، هه‌روه‌ها ه‌ئوانه‌ی ناستی نابووریان خراپه ژماره‌یان (٤٩) که‌سه به‌رپژیه‌ی (٢٤,٥٪) دواتر ه‌ئوانه‌ی ناستی نابووریان زورخراپه ژماره‌یان (٢٦) که‌سه به‌رپژیه‌ی (١٣٪). که‌واته وه‌ک دهر‌که‌وتوو هه‌ردوو ناستی زورباش و خراپ له‌لای سامپلی توپژینه‌وه‌که به‌دی ده‌کریت ه‌ه‌ویش ده‌گه‌رپته‌وه بو ه‌ئوه‌ی که سامپله‌که به‌شپوه‌ی چینه‌یه‌تی هه‌ره‌مه‌کی وه‌رگه‌راوه بو ه‌ئوه‌ی چین و توپژه جیاوازه‌کان له‌خوبگریت.

٧- به‌کاره‌ینانی نامرازه‌کانی گه‌یاندن:

خشته‌ی (٧)

به‌کاره‌ینانی نامرازه‌کانی گه‌یاندن له‌لای سامپلی توپژینه‌وه‌که روون ده‌کاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌کان	رپژه‌ی سه‌دی
زورجار	١٣٥	٦٧,٥٪
هه‌ندی‌کجار	٤٦	٢٣٪
که‌م جار	١٩	٩,٥٪
به‌ده‌گمه‌ن	٠	٠٪
کۆی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

له‌خشته‌ی (٧) دا ه‌م پرسه‌یاره روون کراوه‌ته‌وه که ئایا سامپلی توپژینه‌وه‌که نامرازه‌کانی گه‌یاندن به‌کارده‌هین؟ هه‌روه‌ک دهر‌که‌وتوو ١٣٥ که‌س به‌رپژیه‌ی ٦٧,٥٪ زورجار به‌کاری ده‌هین، ه‌ئوانه‌ی که هه‌ندی‌کجار به‌کاری ده‌هین ژماره‌یان (٤٦) که‌سه به‌رپژیه‌ی (٢٣٪)، ه‌و که‌سانه‌ش که که‌مجار به‌کاری ده‌هین (١٩) که‌سن به‌رپژیه‌ی (٩,٥٪)، هه‌روه‌ها ه‌یچ کام له‌سامپله‌که به‌ده‌گمه‌ن نامرازه‌کانی گه‌یاندن به‌کارنده‌هین، که‌واته هه‌روه‌ک دياره به‌شیکي زوری سامپلی توپژینه‌وه‌که که بریتین له (١٣٥) که‌س له‌کۆی (٢٠٠) که‌س زورجار نامرازه‌کانی گه‌یاندن به‌کارده‌هین که بیگومان لایه‌نی ه‌رینی و نه‌رینی ده‌بیت له‌سه‌ریان و له‌پرسه‌یاره‌کانی دواتر دا به‌وردی ه‌و کاریکه‌رییانه دهرده‌که‌ون.

٨- جوړى به كارهيڼانى نامرازه كانى گه يانندن:

خشتهى (٨) جوړى به كارهيڼانى نامرازه كانى گه يانندن له لاي سامپلى توپزينه وه كه روون ده كاته وه

بزارده	دوباره بووه كان	رپژهى سهدى
فهبسووك	١٦٦	٨٣٪
تويتهر	٨	٤٪
ئينستاگرام	٢١	١٠,٥٪
هې تر، تكايه بينوسه (سناپ چات)	٥	٢,٥٪
كوى گشتى	٢٠٠	١٠٠٪

خشتهى (٨) جوړى به كارهيڼانى نامرازه كانى گه يانندن روون ده كاته وه، ههروهك دهر كه وتوو ه فهبسووك زورترين به كارهيڼه رى ههيه چونكه (١٦٦) كهس و بهرپژهى (٨٣٪) به كارى دههين، دواتر ئينستاگرام له رووى به كارهيڼانه وه له دواى فهبسووك زورترين به كارهيڼه رى ههيه كه نه وانيش (٢١) كهسه بهرپژهى (١٠,٥٪) پاشان نه وانى تويتهر به كاردههين (٨) كهسن بهرپژهى (٤٪) دواچار نه وانى سناپ چات و ناوه نده كانى تر به كاردههين ژماره يان (٥) كهسه بهرپژهى (٢,٥٪). ههروهك دهر كهوت له لاي سامپلى توپزينه وه كه فهبسووك زورترين به كارهيڼه رى ههيه چونكه (٨٣٪) پينكه دههينيت. بيگومان له سهر ئاستى هه موو جيهان فهبسووك ناسراوترين توپرى كومه لايه تيه كه خاوه نى ژماره يه كى يه كچار زور به كارهيڼه ره.

٩- برى كاته كانى به كارهيڼانى ئينته رنيت:

خشتهى (٩)

برى كاته كانى به كارهيڼانى ئينته رنيت له لاي سامپلى توپزينه وه كه روون ده كاته وه

بزارده	دوباره بووه كان	رپژهى سهدى
كه متر له ١ كاتزمير	٣٥	١٧,٥٪
١ كاتزمير	٢٩	١٤,٥٪
٢ كاتزمير	٤٦	٢٣٪
٣ كاتزمير	٣٢	١٦٪
٤ كاتزميرو زياتر	٥٨	٢٩٪
كوى گشتى	٢٠٠	١٠٠٪

خشتهى (٩) برى كاته كانى به كارهيڼانى ئينته رنيت له لاي سامپلى توپزينه وه كه روون ده كاته وه، ههروهك ده بينرئ نه وانى كه متر له (١) كاتزمير ئينته رنيت به كاردههين ژماره يان (٣٥) كهسه بهرپژهى (١٧,٥٪)،

ئه‌وانه‌ی (١) کاتژمیږ ئینته‌رنیټ به‌کار ده‌هینن ژماره‌یان (٢٩) که‌سه به‌رپژوه‌ی (٥, ١٤٪) ئه‌وانه‌ی (٢) کاتژمیږ به‌کاری ده‌هینن ژماره‌یان (٤٦) که‌سه به‌رپژوه‌ی (٢٣٪)، ئه‌وانه‌ی (٣) کاتژمیږ به‌کاری ده‌هینن ژماره‌یان (٣٢) که‌سه به‌رپژوه‌ی (١٦٪) دواتر ئه‌وانه‌ی (٤) کاتژمیږ زیاتر به‌کاری ده‌هینن (٥٨) که‌سه به‌رپژوه‌ی (٢٩٪). وه‌ک ئاشکرایه به‌شیک‌ی زوری سامپلی توپژینه‌وه‌که (٤) کاتژمیږ زیاتر ئینته‌رنیټ به‌کار ده‌هینن که ئه‌مه‌ش کاتیکی زوره بو سه‌رقال بوون و خه‌ریک بوون له‌گه‌ل ئینته‌رنیټ که (٢٩٪) سامپلی توپژینه‌وه‌که ده‌گرته‌وه.

١٠- بری کاته‌کانی به‌کاره‌ینانی ته‌له‌فزیۆن:

خشته‌ی (١٠)

بری کاته‌کانی به‌کاره‌ینانی ته‌له‌فزیۆن له‌لای سامپلی توپژینه‌وه‌که روون ده‌کاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌کان	رپژوه‌ی سه‌دی
که‌مه‌تر له ١ کاتژمیږ	١٣٢	٦٦٪
١ کاتژمیږ	٣٠	١٥٪
٢ کاتژمیږ	١١	٥,٥٪
٣ کاتژمیږ	١٥	٧,٥٪
٤ کاتژمیږ زیاتر	١٢	٦٪
کۆی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

هه‌روه‌ک له‌خشته‌ی (١٠) دا ده‌رده‌که‌ویت بری کاته‌کانی به‌کاره‌ینانی ته‌له‌فزیۆن له‌لای سامپلی توپژینه‌وه‌که ده‌رده‌خات، ده‌رکه‌وتوو ه‌ ئه‌وانه‌ی که‌مه‌تر له (١) کاتژمیږ سه‌یری ته‌له‌فزیۆن ده‌که‌ن (١٣٢) که‌سن به‌رپژوه‌ی (٦٦٪)، ئه‌وانه‌ش که (١) کاتژمیږ سه‌یری ته‌له‌فزیۆن ده‌که‌ن (٣٠) که‌سن به‌رپژوه‌ی (١٥٪)، ئه‌وانه‌ی (٢) کاتژمیږ سه‌یری ته‌له‌فزیۆن ده‌که‌ن ژماره‌یان (١١) که‌سن به‌رپژوه‌ی (٥,٥٪)، دواتر ئه‌وانه‌ی (٣) کاتژمیږ سه‌یری ته‌له‌فزیۆن ده‌که‌ن ژماره‌یان (١٥) که‌سن به‌رپژوه‌ی (٧,٥٪) ئه‌وانه‌ش (٤) کاتژمیږ زیاتر سه‌یری ته‌له‌فزیۆن ده‌که‌ن (١٢) که‌سن به‌رپژوه‌ی (٦٪). که‌واته ده‌رده‌که‌ویت ته‌له‌فزیۆن به‌کاره‌ینه‌ری که‌مه‌تره به‌به‌راورد له‌گه‌ل ئینته‌رنیټ چونکه ئینته‌رنیټ هه‌موو خزمه‌تگوزاریه‌کانی له‌خۆیدا کۆکردۆته‌وه‌وه له‌ماوه‌یه‌کی کورتدا ده‌یگه‌یه‌نیته‌ ده‌ستی به‌کاره‌ینه‌ر.

١١- دورخسته‌وه‌ی تاکه‌کان له‌ناوه‌نده کۆمه‌لایه‌تیه‌کان به‌هۆی ئینته‌رنیته‌وه‌:

خشته‌ی (١١)

دوور که‌وتنه‌وه‌ی ئەندامانی خیزان به‌هۆی ئینتەرنیته‌وه له‌لای سامپلی تووژینه‌وه که روون ده‌کاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌کان	رپژه‌ی سه‌دی
زۆر جار	٤٦	٪٢٣
هه‌ندێک‌جار	٦٥	٪٣٢,٥
که‌م‌جار	٦٨	٪٣٤
به‌ده‌گه‌من	٢١	٪١٠,٥
کۆی گشتی	٢٠٠	٪١٠٠

خشته‌ی (١١) که نامانجی په‌که‌می تووژینه‌وه که‌یه ده‌لێت: (هه‌ول‌دان بو زانیی دوور که‌وتنه‌وه‌ی ئەندامانی خیزان له‌یه‌که‌تر به‌هۆی ئینتەرنیته‌وه) هه‌روه‌ک ده‌ر که‌وتوو هه‌وانه‌ی هه‌لبژارده‌ی زۆر جاریان دیاریکردوو هه‌زاره‌یان (٤٦) که‌سن به‌رپژه‌ی (٪٢٣) هه‌وانه‌ش که هه‌ندێک‌جاریان هه‌لبژاردوو (٦٥) که‌سن به‌رپژه‌ی (٪٣٢,٥)، دواتر هه‌وانه‌ی هه‌لبژارده‌ی که‌م‌جاریان دیاریکردوو هه‌زاره‌یان (٦٨) که‌سن به‌رپژه‌ی (٪٣٤) پاشان هه‌وانه‌ی پێیان وایه به‌ده‌گه‌من ئینتەرنیته‌ی خه‌لکیان له‌ ناوه‌نده کۆمه‌لایه‌تیه‌کان دوورخستۆته‌وه (٢١) که‌سن به‌رپژه‌ی (٪١٠,٥). ده‌رده‌که‌وێت که سامپلی تووژینه‌وه که پێیان وایه ئینتەرنیته‌ی که‌م‌جار خه‌لک له‌ناوه‌نده کۆمه‌لایه‌تیه‌کان دوورده‌خاته‌وه چونکه (٪٣٤) کۆی په‌که‌کانی سامپلی تووژینه‌وه که پێکده‌هێنێت.

١٢- که‌می تیکه‌لاوبوونی تاکه‌کان به‌هۆی ئینتەرنیته‌وه:

خشته‌ی (١٢)

که‌می تیکه‌لاوبوونی تاکه‌کان به‌هۆی ئینتەرنیته‌وه له‌لای سامپلی تووژینه‌وه که روون ده‌کاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌کان	رپژه‌ی سه‌دی
زۆر جار	٧٥	٪٣٧,٥
هه‌ندێک‌جار	٤٢	٪٢١
که‌م‌جار	٦٧	٪٣٣,٥
به‌ده‌گه‌من	١٦	٪٨
کۆی گشتی	٢٠٠	٪٩٩,٩٩

له‌خشته‌ی (١٢) دا ئه‌وه روون کراوه‌ته‌وه که ئایا به‌کارهێنانی ئینتەرنیته‌ی ده‌بێته‌وه‌ی دروستبوونی که‌می تیکه‌ل‌بوونی تاکه‌کان؟ هه‌روه‌ک له‌ وه‌لامه‌کاندا ده‌ر که‌وتوو هه‌وانه‌ی پێیان وایه ئینتەرنیته‌ی زۆر جار ده‌بێته‌وه‌ی دروستبوونی که‌می تیکه‌ل‌بوونی تاکه‌کان هه‌زاره‌یان (٧٥) که‌سن به‌رپژه‌ی (٪٣٧,٥) دواتر هه‌وانه‌ی

هه نډیکجاریان هه لېژادووه (٤٢) که سن بهرپژهی (٢١٪) هه روو هه نه وانهی پېیان وایه ئینته رنیت که مجار ده بیته هوی دروستبوونی که میی تیکه ل بوونی تاکه کان ژماره یان (٦٧) که سن بهرپژهی (٣٣,٥٪) پاشان نه وانهی پېیان وایه به ده گمن ئینته رنیت ده بیته هوی دروست بوونی که میی تیکه ل بوونی تاکه کان ژماره یان (١٦) که سن بهرپژهی (٨٪)، نه گهر هه روو هه لېژارده ی زورجارو هه نډیکجار کو بکه یه وه ده کاته (١١٧) که س بهرپژهی (٥٨,٥٪) که پېیان وایه به کاره یانی ئینته رنیت ده بیته هوی دروستبوونی که میی تیکه ل بوونی تاکه کان.

١٣- بهرپژبوونی په یوه نډییه هاوړی و خزمایه تیه کان:

خشته ی (١٣)

بهرپژبوونی په یوه نډییه هاوړی و خزمایه تیه کان به هوی نامرزه کانی گه یاندن هه له لای سامپلی توپزینه وه که روون ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژهی سهدی
زورجار	٣٣	١٦,٥٪
هه نډیکجار	٢٥	١٢,٥٪
که مجار	٨٨	٤٤٪
به ده گمن	٥٤	٢٧٪
کووی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

خشته ی (١٣) بهرپژبوونی په یوه نډییه هاوړی و خزمایه تیه کان به هوی نامرزه کانی گه یاندن هه له لای سامپلی توپزینه وه که روون ده کاته وه، دهر که وتوو هه نه وانهی پېیان وایه زورجار نامرزه کانی گه یاندن یارمه تی بهرپژبوونی په یوه نډییه کو مه لایه تیه کان له نیوان هاوړی و خزماندا ده دات ژماره یان (٣٣) که سن بهرپژهی (١٦,٥٪) نه وانش که هه لېژارده ی هه نډیکجاریان دیاریکر دووه ژماره یان (٢٥) که سن بهرپژهی (١٢,٥٪) هه روو هه نه وانهی پېیان وایه که مجار په یوه نډییه کان به هیزده کات ژماره یان (٨٨) که سن بهرپژهی (٤٤٪) دواتریش نه وانهی پېیان وایه به ده گمن په یوه نډییه کان به هیزده کات (٥٤) که سن بهرپژهی (٢٧٪). لیرده ده که ویت سامپلی توپزینه وه که پېیان وایه نامرزه کانی گه یاندن که مجار یارمه تی بهرپژبوونی په یوه نډییه کان له نیوان هاوړی و خزماندا ده دات چونکه (٤٤٪) له کووی یه که کانی سامپلی توپزینه وه که پیکده هیئت.

١٤- روولی پینگه نوپیه کانی گه یاندن له سهر دهرپرینی ناخی تاکه که س:

خشته‌ی (١٤)

روټی پیگه نوییه‌کانی گه‌یاندن له‌سه‌ر ده‌رپرینی ناخی تاکه‌کس له‌لای سامپلی توپزینه‌وه‌که روون ده‌کاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌کان	رپژه‌ی سه‌دی
زورجار	١٠٧	٥٣,٥%
هه‌ندی‌کجار	٤٠	٢٠%
که‌مجار	٤٣	٢١,٥%
به‌ده‌گمه‌ن	١٠	٥%
کو‌ی گشتی	٢٠٠	١٠٠%

خشته‌ی (١٤) که‌تیايدا روټ و پیگه نوییه‌کانی گه‌یاندن له‌سه‌ر ده‌رپرینی ناخی تاکه‌کس روون ده‌کاته‌وه ده‌ریخستوه‌که (١٠٧) که‌س و به‌رپژه‌ی (٥٣,٥%) پیمان وایه پیگه نوییه‌کانی گه‌یاندن زورجار کاریکه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر ده‌رپرینی ناخی تاکه‌کس، نه‌وانه‌ی پیمان وایه هه‌ندی‌کجار کاریکه‌ری هه‌یه (٤٠) که‌سن به‌رپژه‌ی (٢٠%) نه‌وانه‌ش که‌ پروایان وایه که‌مجار کاریکه‌ری هه‌یه ژماره‌یان (٤٣) که‌ن به‌رپژه‌ی (٢١,٥%) به‌لام نه‌وانه‌ی ده‌لین پیگه نوییه‌کانی گه‌یاندن به‌ده‌گمه‌ن کاریکه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر ده‌رپرینی ناخی تاکه‌کس ژماره‌یان (١٠) که‌سن به‌رپژه‌ی (٥%) . که‌واته هه‌روه‌ک ده‌ده‌که‌ویت (١٠٧) یه‌که له‌کو‌ی یه‌که‌کانی سامپلی توپزینه‌وه‌که پیمان وایه پیگه نوییه‌کانی گه‌یاندن زورجار کاریکه‌ری هه‌یه نه‌ویش بو‌ئه‌وه ده‌گه‌رپته‌وه ده‌رفه‌تی یه‌که‌تر بینینی رووبه‌روو وه‌ک پیویست نار‌ه‌خسی بو‌یه زورجار خه‌لک په‌نا ده‌باته به‌ر تو‌ره کو‌مه‌لایه‌تیه‌کان بو‌ئه‌وه‌ی به‌ته‌واوی ناخی خو‌ی بو‌که‌سی به‌رامبه‌ر بکاته‌وه.

١٥- که‌م بوونه‌وه‌ی گفتو‌گو‌ی خپزانیی به‌هوی به‌کاره‌یتانی نامرازه‌کانی گه‌یاندن:

خشته‌ی (١٥)

که‌مبوونه‌وه‌ی گفتو‌گو‌ی خپزانیی به‌هوی به‌کاره‌یتانی نامرازه‌کانی گه‌یاندن له‌لای سامپلی توپزینه‌وه‌که روون ده‌کاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌کان	رپژه‌ی سه‌دی
زورجار	٨٣	٤١,٥%
هه‌ندی‌کجار	٧٥	٣٧,٥%
که‌مجار	٢٥	١٢,٥%
به‌ده‌گمه‌ن	١٧	٨,٥%
کو‌ی گشتی	٢٠٠	١٠٠%

خشتهی (١٥) كه نامانجي دووهمی تويزينه وه كهيه نه وهی تيدا روون كراو ته وه كه نایا به كارهيانی نامرازه كانی گهيانندن ده بيته هوی كه م كرنه وهی گفتوگوي خيزانی؟ وهك ده ر كه وتوو ه (٨٣) كهس بهرپزهی (٤١,٥٪) پييان وايه زورجار نامرازه كانی گهيانندن گفتوگوي خيزانی كه م ده كاته وه، نه وان هس كه پييان وايه هه نديكجار كه می ده كاته وه ژماره يان (٧٥) يه كهيه بهرپزهی (٣٧,٥٪) نه وان هی كه ده لين كه مجار گفتوگوي خيزانی كه م ده كاته وه ژماره يان (٢٥) يه كهيه بهرپزهی (١٢,٥٪) . كه واته له سهر بنه ماي وه لامی سامپلی تويزينه وه كه ده ر ده كه وي ت كه نامرازه كانی گهيانندن ده بيته هوی كه م كرنه وهی گفتوگوي خيزانی چونكه (٨٣) كهس بهرپزهی (٤١,٥٪) له كوی يه كه كانی سامپلی تويزينه وه كه پييان وايه زورجار كاريگهري هه يه .

١٦ - دروستبوونی دلپيسي به هوی به كارهيانی فهيسبوو كه وه:

خشتهی (١٦)

دروستبوونی دلپيسي به هوی به كارهيانی فهيسبوو كه وه له لای سامپلی تويزينه وه كه روون ده كاته وه

بژارده	دوباره بووه كان	رپزهی سه دی
زورجار	٧٧	٣٨,٥٪
هه نديكجار	٥٤	٢٧٪
كه مجار	٣٩	١٩,٥٪
به ده گمه ن	٣٠	١٥٪
كوی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

هه روهك له خشتهی (١٦) ده ر كه وتوو ه نایا به كارهيانی به ر ده وامي فهيسبووك ده بيته هوی دروستبوونی دلپيسي له خيزاندا؟ وه لامی سامپلی تويزينه وه كه به م جور هيه: نه وان هی پييان وايه به كارهيانی فهيسبووك زورجار ده بيته هوی دروستبوونی دلپيسي له خيزاندا ژماره يان (٧٧) كه سن بهرپزهی (٣٨,٥٪)، نه وان هی پييان وايه هه نديكجار دلپيسي دروست ده كات (٥٤) كه سن بهرپزهی (٢٧٪) هه روه ها نه وان هس كه پييان وايه كه مجار دلپيسي دروست ده كات (٣٩) كه سن بهرپزهی (١٩,٥٪) دوا جار نه وان هی ده لين به ده گمه ن دلپيسي دروست ده كات (٣٠) كه سن بهرپزهی (١٥٪) . وهك ده ر كه وت (٣٨,٥٪) سامپلی تويزينه وه كه له گه ن نه وه دان به لي زورجار به كارهيانی فهيسبووك ده بيته هوی دروستبوونی دلپيسي له خيزاندا.

١٧- دروستبوونی ناپاکی هاوسه رگیری به هوی به کارهینانی فهیسبو و که وه:

خشته ی (١٧)

دروستبوونی ناپاکی هاوسه رگیری به هوی به کارهینانی فهیسبو و که وه له لای سامپلی توپزینه وه که روون ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژه ی سده ی
زورجار	٣٥	١٧,٥%
هه نډیکجار	٦٠	٣٠%
که مجار	٢٥	١٢,٥%
به ده گمهن	٨٠	٤٠%
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠%

خشته ی (١٧) باس له دروستبوونی ناپاکی هاوسه رگیری ده کات به هوی به کارهینانی

فهیسبو و که وه، ده ر که وتووه نه وانیه پیمان وایه فهیسبو و زورجار ده بیته هوی دروستبوونی ناپاکی هاوسه رگیری ژماره یان (٣٥) که سن به رپژه ی (١٧,٥%) نه وانیه پیمان وایه هه نډیکجار ناپاکی هاوسه رگیری لی ده که ویتنه وه ژماره یان (٦٠) که سن به رپژه ی (٣٠%) به لام نه وانیه ده لپن به کارهینانی فهیسبو و که مجار ناپاکی هاوسه رگیری لی ده که ویتنه وه ژماره یان (٢٥) که سن به رپژه ی (١٢,٥%) دوجار نه وانیه بروایان وایه به ده گمهن فهیسبو و که ده بیته هوی ناپاکی هاوسه رگیری ژماره یان (٨٠) که سن به رپژه ی (٤٠%). لیره دا ده ده که ویت هه روه ک سامپلی توپزینه وه که وه لامیان دا وه توه فهیسبو و که نایته هوی دروست بوونی ناپاکی هاوسه رگیری چونکه (٤٠%) پشتگیری نه م بوچوونه یان کردوه، له راستیدا ده شی فهیسبو و که راسته و خو نه بیته هوی دروستبوونی ناپاکی خیزانی به لام ناراسته و خو رپگه خو ش ده کات بو ناپاکی به تاییه ت نه گهر کاتیکی زوری بو ته رخان بکریت هه روه ک له پرساری پيشوودا باسکرا.

١٨- تیکچونی شیرازه ی خیزان و زیاد بوونی دیارده ی ته لاق:

خشته ی (١٨)

تیکچونی شیرازه ی خیزان و زیاد بوونی دیارده ی ته لاق به هوی به کارهینانی فهیس بو و که وه له لای سامپلی توپزینه وه که روون

ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژه ی سده ی
زورجار	٣٣	١٦,٥%
هه نډیکجار	٦١	٣٠,٥%
که مجار	٤٠	٢٠%

به ده گمهن	٦٦	%٣٣
کوی گشتی	٢٠٠	%١٠٠

خشته ی (١٨) که نامانجی سییه می توژیته وه که به باس له تیکچوونی شیرازه ی خیزان و زیادبوونی دیارده ی ته لاق ده کات به هوی به کارهینانی فهیسو و که وه، ههروهک دهر که وتووه (٢٣) کهس به ریژه ی (١٦,٥%) بروایان وایه به کارهینانی فهیسو وک ده بیته هوی تیکچوونی شیرازه ی خیزان و زیادبوونی دیارده ی ته لاق، نهوانه ی پییان وایه هه نډیکجار ده بیته هوی تیکچوونی شیرازه ی خیزان و ته لاق ژماره یان (٦١) کهسن به ریژه ی (٣٠,٥%) دواتر نهوانه ی پییان وایه که مجار ده بیته هوی ته لاق ژماره یان (٤٠) کهسن به ریژه ی (٢٠%) دواجار نهوانه بروایان وایه به ده گمهن به کارهینانی فهیسو وک ده بیته هوی تیکچوونی شیرازه ی خیزان ژماره یان (٦٦) کهسن به ریژه ی (٢٣%) . نه م پرسیاره ده کریت به م جوړ شی بکهینه وه و بلین نه گهر ههردوو وه لامی زوړجارو هه نډیکجار به و پییه ی نریکن له یهک کوبکهینه وه نهوا به ههردوو کیان (٤٧%) پیکده هیتن، وه لامه کانی که مجارو به ده گمهنیش کوبکهینه وه (٥٣%) پیکده هیتن، ههردوو ریژه که تاراده یهک له یهک نریکن بویه ده کریت بوتریت تاراده یهک فهیسو وک ده بیته هوی تیکچوونی شیرازه ی خیزان و دیارده ی ته لاق.

١٩- زیان گه یانندن به په یوه نډییه خیزانییه کان:

خشته ی (١٩)

زیان گه یانندن به په یوه نډییه خیزانییه کان به هوی به کارهینانی نامرازه کانی گه یانندن له لای سامپلی توژیته وه که روون ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	ریژه ی سده ی
زوړجار	٥٠	%٢٥
هه نډیکجار	٦٢	%٣١
که مجار	٤٧	%٢٣,٥
به ده گمهن	٤١	%٢٠,٥
کوی گشتی	٢٠٠	%١٠٠

خشته ی (١٩) نه وه روون ده کاته وه که ئایا کور تکر د نه وه ی په یوه نډییه کومه لایه تییه کان به هوی نامرازه کانی گه یانندن وه زیان به په یوه نډییه خیزانییه کان ده گه یه نیت؟ ههروهک دهر که وتووه (٥٠) کهس به ریژه ی (٢٥%) پییان وایه زوړجار به هوی نامرازه کانی گه یانندن وه په یوه نډییه کومه لایه تییه کان کورت بوته وه و زیانی به په یوه نډییه خیزانییه کان گه یانندن وه، نهوانه ی پییان وایه هه نډیکجار زیانی گه یانندن وه ژماره یان (٦٢) کهسه به ریژه ی (٣١%)، دواتر (٤٧) کهس و به ریژه ی (٢٣,٥%) پییان وایه که مجار زیانی گه یانندن وه، له کوتاییدا نهوانه ی پییان وایه

نامرازه کانی گه یانندن به ده گمهن زیانی گه یاندووه (٤١) که سن به ریژه ی (٥٠,٢٪). که واته به گشتی دهرده که ویت کور تکر دنه و هی په یوه نډییه کومه لایه تییه کان به هوی نامرازه کانی گه یانندنه و هی زیانی به په یوه نډییه خیزانییه کان گه یاندووه چونکه (٥٦٪) به تی کرای و ه لای زور جار و ه نډییکجاریان ه لای ژاردووه.

٢٠- که مبونووه هی سهر دانه خیزانییه کان به هوی نامرازه کانی گه یانندن:

خشته ی (٢٠)

که مبونووه هی سهر دانه خیزانییه کان به هوی نامرازه کانی گه یانندن له لای سامپلی توژیینه و ه که روون ده کاته و ه

بژارده	دوباره بووه کان	ریژه ی سهدی
زور جار	١٢٧	٦٣,٥٪
ه نډییکجار	٤٩	٢٤,٥٪
که مجار	١٠	٥٪
به ده گمهن	١٤	٧٪
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

خشته ی (٢٠) که نامانجی چواره می توژیینه و ه که یه نامازه بو نه و ه ده کات که نایا نامرازه کانی گه یانندن هوکارن بو که مبونووه هی سهر دانه خیزانییه کان؟ ههروه که له وه لایمه کاند دهر که و تووه (١٢٧) که س به ریژه ی (٦٣,٥٪) پییان وایه نامرازه کانی گه یانندن زور جار هوکارن بو که مبونووه هی سهر دانه خیزانییه کان، نه وانه ی پییان وایه ه نډییکجار نامرازه کانی گه یانندن هوکاره بو که مبونووه هی سهر دانه خیزانییه کان (٤٩) که سن به ریژه ی (٢٤,٥٪) ههروه ها نه وانه ی پییان وایه نامرازه کانی گه یانندن که مجار هوکاره بو که مبونووه هی سهر دانه خیزانییه کان (١٠) که سن به ریژه ی (٥٪) له کو تاییدا نه وانه ی پروایان وایه نامرازه کانی گه یانندن به ده گمهن هوکاره بو که مبونووه هی سهر دانه خیزانییه کان (١٤) که سن به ریژه ی (٧٪). که واته دهر که و ت نامرازه کانی گه یانندن زور جار هوکارن بو که مبونووه هی سهر دانه خیزانییه کان چونکه (١٢٧) که س له کوی (٢٠٠) که س و به ریژه ی (٦٣,٥٪) ده نگیان له سهر داوه.

٢١- که مبونووه هی متمانه ی نیو نه نامانی خیزان:

خشته ی (٢١)

(٣٦٩)

که مېوونه وهی متمانې نیو ئەندامانی خیزان به هوی به فراوانی و ناسانی به دهسته یانی نامرازه کانی گه یانندن له لای سامپلی توپزینه وه که روونده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژهی سهدی
زورجار	٤٩	٢٤,٥٪
هه نډیکجار	٨٥	٤٢,٥٪
که مجار	٢٣	١١,٥٪
به ده گمهن	٤٣	٢١,٥٪
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

خشتهی (٢١) که مېوونه وهی متمانې نیو ئەندامانی خیزان به هوی به فراوانی و ناسانی به دهسته یانی نامرازه کانی گه یانندن له لای سامپلی توپزینه وه که روون ده کاته وه، ده رکه وتوو هه وانهی پیمان وایه زورجار متمانې نیو ئەندامانی خیزان به هوی ناسانی به دهسته یانی نامرازه کانی گه یانندن وه کهم ده بیته وه بریتین له (٤٩) کهس به رپژهی (٢٤,٥٪) هه وانهی پیمان وایه هه نډیکجار کهم ده بیته وه بریتین له (٨٥) کهس به رپژهی (٤٢,٥٪) هه وانیش که پیمان وایه که مجار متمانې کهم ده بیته وه بریتین له (٢٣) کهس به رپژهی (١١,٥٪) دواجار هه وانهی پیمان وایه به ده گمهن متمانې کهم ده کاته وه بریتینه له (٤٣) کهس به رپژهی (٢١,٥٪) له هه نجامدا ده رده که ویت ته گهر رپژهی هه ر دوو وه لای زورجارو هه نډیکجار کوبکرینه وه ده کاته (٦٧٪) کوی یه که کانی سامپلی توپزینه وه که که واته ده رده که ویت ناسانی به دهسته یانی نامرازه کانی گه یانندن ناستی متمانې له نیو تاکه کانی خیزاندا کهم کردوته وه.

٢٢- به شداریکردن له بونه خیزانی و خزمایه تیه کان:

خشتهی (٢٢)

به شداریکردن له بونه خیزانی و خزمایه تیه کان له رپگه ی نامرازه کانی گه یانندن له لای سامپلی توپزینه وه که روون ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژهی سهدی
زورجار	٩٤	٤٧٪
هه نډیکجار	٣٦	١٨٪
که مجار	٣٠	١٥٪
به ده گمهن	٤٠	٢٠٪
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠٪

هه روه که له خشتهی (٢٢) ده رکه وتوو وه لای سامپلی توپزینه وه که سه باره ت به به شداریکردنیان له بونه خیزانی و خزمایه تیه کاندا له رپگه ی نامرازه کانی گه یانندن جیاوازه، هه وانهی زورجار له رپگه ی نامرازه کانی

گه‌یانندن به‌شدارى له‌بۆنه‌ خيژانى و خزمایه‌تیه‌کاندا ده‌کهن (٩٤) که‌سن به‌رپژیه‌ى (٤٧٪) ئه‌وانه‌ش که‌ ده‌لین هه‌ندی‌کجار به‌شدارى ده‌کهن (٣٦) که‌سن به‌رپژیه‌ى (١٨٪) ئه‌وانه‌ى که‌مجار به‌شدارى ده‌کهن ژماره‌یان (٣٠) که‌سه‌ به‌رپژیه‌ى (١٥٪) پاشان ئه‌وانه‌ى به‌ده‌گمهن به‌شدارى ده‌کهن ژماره‌یان (٤٠) که‌سه‌ به‌رپژیه‌ى (٢٠٪) که‌واته‌ هه‌روه‌ک ده‌ر که‌وتوو (٤٧٪) سامپلی توپژینه‌وه‌که‌ له‌رپگه‌ى نامرازه‌کانی گه‌یاننده‌وه‌ به‌شدارى له‌ بۆنه‌ خيژانى و خزمایه‌تیه‌کاندا ده‌کهن.

٢٣- فراوان کردنى تۆرى په‌یوه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان:

خشته‌ى (٢٣)

فراوان کردنى تۆرى په‌یوه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان به‌هۆى نامرازه‌کانی گه‌یانندن له‌لای سامپلی توپژینه‌وه‌که‌ روون ده‌کاته‌وه

بژارده	دوباره‌بووه‌کان	رپژیه‌ى سه‌دى
زۆرجار	٨٢	٤١٪
هه‌ندی‌کجار	٣٩	١٩,٥٪
که‌مجار	٤٦	٢٣٪
به‌ده‌گمهن	٣٣	١٦,٥٪
کۆى گشتى	٢٠٠	١٠٠٪

له‌خشته‌ى (٢٣) دا ئه‌و پرسیاره‌ خراوه‌ته‌روو که‌ ئایا نامرازه‌کانی گه‌یانندن تۆرى په‌یوه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی فراوان کردوو؟ له‌وه‌لامدا ده‌ر که‌وتوو ئه‌وانه‌ى وتویانه‌ به‌لێ زۆرجار تۆرى په‌یوه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی فراوان کردوو ژماره‌یان (٨٢) که‌س بووه‌ به‌رپژیه‌ى (٤١٪) ئه‌وانه‌ى وتویانه‌ هه‌ندی‌کجار تۆرى په‌یوه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی فراوان کردوو ژماره‌یان (٣٩) که‌سه‌ به‌رپژیه‌ى (١٩,٥٪) هه‌روه‌ها ئه‌وانه‌ى وتویانه‌ که‌مجار تۆرى په‌یوه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی فراوان کردوو ژماره‌یان (٤٦) که‌سه‌ به‌رپژیه‌ى (٢٣٪) دواتر ئه‌وانه‌ى وتویانه‌ به‌ده‌گمهن تۆرى په‌یوه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی فراوان کردوو ژماره‌یان (٣٣) که‌سه‌ به‌رپژیه‌ى (١٦,٥٪). که‌واته‌ ده‌رده‌که‌وێت (٤١٪) سامپلی توپژینه‌وه‌که‌ پێیان وایه‌ نامرازه‌کانی گه‌یانندن تۆرى په‌یوه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی فراوان کردوو.

٢٤- ناشنابون به‌ بیروبۆچونه‌ جیاوازه‌کان:

خشته‌ى (٢٤)

(٣٧١)

ناشنا بوون به بیروبوچونه جیاوازه کان به هوئی به هوئی کانی ئینته رنیت له لای سامپلی توپژینه وه که روون ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژیه سدهی
زورجار	٧٥	٣٧,٥%
هنديکجار	٥٣	٢٦,٥%
که مجار	٣٩	١٩,٥%
به ده گمهن	٣٣	١٦,٥%
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠%

خشته ی (٢٤) ده لیت ئایا به کارهینانی هوپه کانی ئینته رنیت زیاتر ناشنای کردوی به بیروبوچونه جیاوازه کان؟ له وه لاما دهر که وتوووه نه وانیه وتویانه هوپه کانی ئینته رنیت زورجار ناشنای کردوون به بیروبوچونه جیاوازه کان ژماره یان (٧٥) که سه به رپژیه ی (٣٧,٥%) دواتر نه وانیه ده لیت هنديکجار ناشنای کردوون ژماره یان (٥٣) که سه به رپژیه ی (٢٦,٥%) ههروه ها نه وانیه ده لیت که مجار ناشنای کردووه ژماره یان (٣٩) که سه به رپژیه ی (١٩,٥%) له کو تاپیدا نه وانیه ده لیت به کارهینانی هوپه کانی ئینته رنیت به ده گمهن ناشنای کردوون به بیروبوچونه جیاوازه کان ژماره یان (٢٣) که سه به رپژیه ی (١٦,٥%). وه لامي زورینه له م پرسياره دا برتیه له (٣٧,٥%) نه ویش نه وه به سامپلی توپژینه وه که زورجار به کارهینانی هوپه کانی ئینته رنیت ناشنای کردوون به بیروبوچونه جیاوازه کان، بنگومان به کارهینانی ئینته رنیت واته ناشنابوون به دونیای دهره وه ناسینی مرؤقه کان له شوپنه جیاوازه کانی سهر زهوی، چونکه ئینته رنیت گشت سنوره جوگرافیه کان ده بریت.

٢٥ - سنوردار کردنی نامرازه کانی گه یانندن:

خشته ی (٢٥)

سنوردار کردنی نامرازه کانی گه یانندن له لای سامپلی توپژینه وه که روون ده کاته وه

بژارده	دوباره بووه کان	رپژیه سدهی
زورجار	١٠٥	٥٢,٥%
هنديکجار	٢١	١٠,٥%
که مجار	٥٧	٢٨,٥%
به ده گمهن	١٧	٨,٥%
کوی گشتی	٢٠٠	١٠٠%

ههروه که له خشته ی (٢٥) ده ده که ویت سامپلی توپژینه وه که بوچوونی جیاوازیان ههیه سه باره ت به سنوردار کردنی نامرازه کانی گه یانندن، نه وانیه پیمان وایه پینوسته نامرازه کانی گه یانندن زورجار سنوردار

بکریت ژماره یان (١٠٥) کهسه بهرپژدهی (٥٢,٥٪) نه وانهش که پیمان وایه پېویسته هه نډیکجار سنووردار بکریت ژماره یان (٢١) کهسه بهرپژدهی (١٠,٥٪) پاشان نه وانهی ده لپن پېویسته که مجار سنووردار بکریت (٥٧) کهسن بهرپژدهی (٢٨,٥٪) له کۆتاییدا نه وانهی پیمان وایه پېویسته به ده گمهن سنووردار بکریت ژماره یان (١٧) کهسه بهرپژدهی (٨,٥٪). که واته دهرده که ویت به شیککی سامپلی توپژینه وه که له گهل نه وه دا که نامراره کانی گه یانندن سنووردار بکریت که ژماره یان (١٠٥) کهسه له کۆی (٢٠٠) کهسی سامپلی توپژینه وه که بهرپژدهی (٥٢,٥٪).

نه نجامی خشته کان

له پاش خسته پرووی نه و زانیاریانیهی که تایهت بوون به "کاریکه ریی نامراره کانی گه یانندن له سهر په یوه نډییه خیزانییه کان" پېویسته نه و نه نجامانه بخړینه پروو که په یوه ستن به نامانجه کانی توپژینه وه که، نه و انیش بریتین له:

١- دهر باره ی نه و نامانجهی که ده لپت "هه ولدان بو زانیی دوور که و تنه وه ی نه ندامانی خیزان له یه کتر به هوی ئینته رنپته وه " ههروهک له خشته ی (١١) دا دهر که و تووه سامپلی توپژینه وه که بهرپژدهی (٣٤٪) پیمان وایه ئینته رنپت که مجار نه ندامانی خیزانی له ناو ونده خیزانییه کان دوور خستو ته وه له بهر امبه ردا (٢٣٪) پیمان وایه زورجار نه ندامانی خیزانی دوور خستو ته وه.

٢- دهر باره ی نه و نامانجهی که ده لپت "نایا به کارهینانی نامراره کانی گه یانندن ده بیته هوی کهم کردنه وه ی گفتوگۆی خیزانی؟" ههروهک له خشته ی (١٥) دا دهر که و تووه سامپلی توپژینه وه که بهرپژدهی (٤١,٥٪) پیمان وایه نامراره کانی گه یانندن زورجار ده بیته هوی که مکردنه وه ی گفتوگۆی خیزانی، له بهر امبه ردا (٨,٥٪) پیمان وایه نامراره کانی گه یانندن به ده گمهن گفتوگۆی خیزانی کهم ده کاته وه.

٣- دهر باره ی نه و نامانجهی که ده لپت "نایا به کارهینانی فهیس بووک ده بیته هوی تیکچونی شیرازه ی خیزان و زیاد بوونی دیارده ی ته لاق؟" ههروهک له خشته ی (١٨) دا دهر که و تووه سامپلی توپژینه وه که بهرپژدهی (٣٣٪) پیمان وایه به ده گمهن به کارهینانی فهیس بووک ده بیته هوی تیکچونی شیرازه ی خیزان، له بهر امبه ردا (١٦,٥٪) پیمان وایه زورجار شیرازه ی خیزان تیک ده دات.

٤- دهر باره ی نه و نامانجهی که ده لپت "نایا نامراره کانی گه یانندن هوکارن بو که مبوننه وه ی سهر دانه خیزانییه کان؟" ههروهک له خشته ی (٢٠) دا دهر که و تووه سامپلی توپژینه وه که بهرپژدهی (٦٣,٥٪) پیمان وایه

زورچار نامرازه‌کانی گه‌یاندن هوکارن بو که‌مبوونه‌وهی سهردانه خیزانییه‌کان له‌به‌رامبه‌ردا (۷٪) پییان وایه نامرازه‌کانی گه‌یاندن به‌ده‌گمهن هوکارن بو که‌مبوونه‌وهی سهردانه خیزانییه‌کان.

*****

راسپارده‌کان

- بهمه‌به‌ستی ریک‌خستن و سوود وهرگرتن له نامرازه‌کانی گه‌یاندن بو تاک و خیزان و کومه‌لگا، پیوسته چهند راسپارده‌یه‌ک بو حکومتی ههریم و به‌تاییه‌ت و هزاره‌تی گواستنه‌وه و گه‌یاندن بجه‌ینه‌پروو:
- ۱- کونترۆل‌کردن و چاودیری کردنی نه‌و که‌ره‌ستانه‌ی تاییه‌تن به‌په‌یوه‌ندی و گه‌یاندن له‌لایه‌ن حکومت‌ه‌وه، بو نه‌وه‌ی بزانییت تاکه‌کانی کومه‌لگا بو چ مه‌به‌ستی‌ک به‌کاری ده‌هینن.
  - ۲- حکومت له‌ریگه‌ی کاروبه‌نامه‌کانی خو‌یه‌وه هه‌ول بادت میدیا کوردیه‌کان به‌ئاراسته‌ی په‌روه‌رده‌کردن و روشنیر کردنی خه‌لک کاربکه‌ن و دووربن له‌چه‌واشه‌کاری و شیواندنی راستیه‌کان.
  - ۳- سه‌باره‌ت به‌ئینته‌رنییت پیوسته له‌سه‌ر لایه‌نی په‌یوه‌ندی‌دار گرنگی بادت به‌دانانی چاودیری له‌سه‌ر نه‌و پیگانه‌ی که‌خووره‌وشتی کومه‌لگا‌که‌مان تیک ده‌دات چونکه‌زیانی زوری بو سه‌ر په‌یوه‌ندییه‌ خیزانییه‌کان ده‌بی‌ت.
  - ۴- پیوسته له‌ریگه‌ی نمایش‌کردنی به‌نامه‌و فیلمه‌ کومه‌لایه‌تی و په‌روه‌رده‌یه‌کانه‌وه نامرازه‌کانی گه‌یاندن هوکاری سه‌رکه‌وتنی په‌یوه‌ندییه‌ خیزانییه‌کان بن نه‌ک تیکدان و لیک‌تازان و کی‌شه‌ی خیزانی.

سه‌رچاوه‌کان

- سه‌رچاوه‌کان به‌زمانی عه‌ره‌بی:

- ١- ابراهيم الامام، الاعلام والاتصال بالجماهير، ١٩٧١، ص ٥، ذو المعارف - القاهرة.
- ٢- ابراهيم بعزيز، وسائل الاتصال الجديدة وأثرها على ثقافة المستعملين، الجزائر، (٢٠١٠).
- ٣- ابراهيم عيسى عثمان، الاصول في علم الاجتماع، شركة كاظمة للنشر والترجمة والتوزيع، (١٩٨٣).
- ٤- آرثر أسايرغر، ترجمة: صالح خليل أبو إصبع، وسائل الاعلام و المجتمع وجهة نظر نقدية، عالم المعرفة، (٢٠١٢).
- ٥- بنت مصطفى بن محمد حافظ، أثر استخدام الانترنت على العلاقات الاسرية بين أفراد الاسرة السعودية في محافظة جدة، رسالة مقدمة ضمن متطلبات الحصول على درجة الماجستير في الاقتصاد المنزلي تخصص السكن و ادارة المنزل، (٢٠٠٤)، السعودية.
- ٦- جمال محمد أبوشنب، الاتصال والاعلام والمجتمع، دار المعرفة الجامعية، الاسكندرية، (٢٠٠٥).
- ٧- جهان أحمد، الاسس العلمية لنظريات الاتصال، دار الفكر العربي، (١٩٧٨).
- ٨- جون سكوت، ترجمة: محمد عثمان، علم الاجتماع المفاهيم الاساسية، الشبكة العربية للابحاث والنشر، بيروت- لبنان، (٢٠٠٩).
- ٩- جيرار ليكرك، العولمة الثقافية الحضارات على المحك، ترجمة: ت. جورج كتورة، دار الكتاب الجديد المتحدة، طرابلس، (٢٠٠٤).
- ١٠- حذيفة عبود مهدي السامرائي، وسائل الاتصال الحديثة وتأثيرها علي الاسرة، سامراء-العراق. (٢٠١٣).
- ١١- خليل أحمد خليل، المفاهيم الاساسية في علم الاجتماع، دار الحداثة، (١٩٨٤).
- ١٢- رضا عبدالواحد امين، الاعلام والعولمة، دار الفجر للنشر والتوزيع، القاهرة، (٢٠٠٧).
- ١٣- سهير أحمد سعيد معوض، علم الاجتماع الاسري، مركز التنمية الاسرية بالاحساء، السعودية، (٢٠٠٩).
- ١٤- سيرج برو و فيليب بروتون، ترجمة: هالة عبدالرؤوف مراد، ثورة الاتصال، دار المستقبل العربي، (١٩٩٣).
- ١٥- شافا فرانكفورت ناشيماز و دافيد ناشيماز، ترجمة: د.ليلي الطويل، طرائق البحث في العلوم الاجتماعية، بترا للنشر والتوزيع، دمشق، (٢٠٠٤).
- ١٦- طه عبدالعاطي نجم، الاتصال الجماهيري في المجتمع العربي الحديث، دار المعرفة الجامعية، الاسكندرية، (٢٠٠٥).
- ١٧- طوني بينيت و آخرون، ترجمة: سعيد الغانمي، مفاتيح اصطلاحية جديدة، المنظمة العربية للترجمة، بيروت-لبنان، (٢٠١٠).
- ١٨- عبدالحافظ عواجي صلوي، نظريات التأثير الاعلامية، بدون دار النشر- السعودية، (٢٠١٣).
- ١٩- علي عبدالفتاح كنعان، الاعلام والمجتمع، دار اليازوري العلمي للنشر والتوزيع-عمان، (٢٠١٤).
- ٢٠- علي معمر عبد المؤمن، مناهج البحث في العلوم الاجتماعية، دارالكتب الوطنية، بنغازي-ليبيا، (٢٠٠٨).
- ٢١- غريب محمد سيد أحمد، تصميم وتنفيذ البحث الاجتماعي، دار المعرفة الجامعية، الاسكندرية، (١٩٨٢).

- ٢٢- فرانسوا لسلي و نقولا ماكاريز، تعريب: د. فؤاد شاهين، وسائل الاتصال المتعددة، دار عويدات للنشر والطباعة، بيروت-لبنان، (٢٠٠١).
- ٢٣- فهمي سليم الغزوي وآخرون، المدخل الى علم الاجتماع، دار الشروق-عمان، (١٩٩٢).
- ٢٤- ل دليو، الاتصال (مفاهيمه، نظرياته، وسائله)، دار الفجر للنشر، القاهرة، (٢٠٠٣).
- ٢٥- محمد السيد فهمي، تكنولوجيا الاتصال في الخدمة الاجتماعية، دار المعرفة الجامعية - مصر، (١٩٩٧).
- ٢٦- محمد سيد محمد، وسائل الاعلام من المنادي الى الانترنت، دار الفكر العربي، القاهرة، (٢٠٠٨).
- ٢٧- محمد صاحب سلطان، وسائل الاعلام والاتصال دراسة في النشأة والتطور، دار المسيرة-الاردن، (٢٠١٢).
- ٢٨- موسى جواد الموسوي وآخرون، الاعلام الجديد، وزارة التعليم العالي والبحث العلمي، بغداد، (٢٠١١).
- ٢٩- هربرت شيلر، ترجمة: د. وجيهه سمعان عبدالمسيح، الاتصال والهيمنة الثقافية، ٢٠٠٧، مكتبة الاسرة، القاهرة.

• سه رچاوه كورد ييه كان:

- ٣٠- مهنوچيهر موحسنى، و: ريبوار سيوهيلي و ئهوانى تر، دهروازه كانى كو مه لئاسى، ٢٠٠٢، ل، ٢٨٠، دهزگای چاپ و بلاو كردنه وهى موكرىانى، ههولير.

وهزاره تى خویندنى بالاو تويزينه وهى زانستى

زانكوى سليمانى

سكولتى زانسته مروفايه تيه كان

به شى كومه لئاسى

كارىگهريى نامرازه كانى گه ياندىن له سهر په يوه ندىييه خيژانيه كان

تويژينه وهيه كى سؤسيولؤجى مهيدانييه له ناو شارى سليمانى

تويژه هه لده ستيت به نه جامدانى تويژينه وهيه ك به ناو نيشانى " كارىگهريى نامرازه كانى گه ياندىن له سهر په يوه ندىييه كومه لايه تيه كان"، تويژينه وهيه كى سؤسيولؤژى مهيدانييه له ناو شارى سليمانى، به نامانجى خزمه تكردى پرؤسه ي زانسته و بره ودان به تويژينه وهيه زانسته، بويه تكايه نيشانه ي ( ) له شوينى گونجاودا دابنؤ و پيويست به ناو نووسين ناكات.

ته وهري يه كه م/ زانبارييه بنه ر ه تيه كان:

- ١- ره گه ز: نيبر ( ) مى ( )
- ٢- ته مه ن: ( )
- ٣- بارى كومه لايه تى: سه لت ( ) خيژاندار ( ) جيابوه وه ( ) تاك مردوو ( )
- ٤- شوينى نيشته جييون: ناوه ندى پاريزگار ( ) ناوه ندى قهزا ( ) ناوه ندى ناحيه ( ) ناوه ندى گوند ( )
- ٥- شوينى له دايك بوون: ناوه ندى پاريزگار ( ) ناوه ندى قهزا ( ) ناوه ندى ناحيه ( ) ناوه ندى گوند ( )
- ٦- ئاستى گوزه ران: زورباش ( ) باش ( ) خراب ( ) زورخراب ( )

ته وهري دووهم/ به كارهيئانى نامرازه كانى گه ياندىن:

٧- ئايا نامرازه كانى گه ياندىن به كارده هيئى؟

زورجار ( ) هه ندىكجار ( ) كه م جار ( ) به ده گمهن ( )

٨- ئه گهر به كاريان ده هيئى ئه وا كام له مانه ي خواره وهيه:

• فهيسبووك ( )

• تويتهر ( )

• ئینستاگرام ( )

• هی تر، تکایه بینوسه ( )

٩- روژانه چەند کاتژمیږ له گه‌ل ئینته‌رنیټ کات به‌سه‌ر ده‌به‌یت؟

ا- که‌متر له ١ کاتژمیږ ( ) ب- ١ کاتژمیږ ( ) ج- ٢ کاتژمیږ زیاتر ( ) د- ٣ کاتژمیږ ( ) ه- ٤ کاتژمیږ ( ) و- ٥ کاتژمیږ زیاتر ( ) .

١٠- روژانه چەند کاتژمیږ سه‌یری ته‌له‌فزیۆن ده‌که‌یت؟

ا- که‌متر له ١ کاتژمیږ ( ) ب- ١ کاتژمیږ ( ) ج- ٢ کاتژمیږ زیاتر ( ) د- ٣ کاتژمیږ ( ) ه- ٤ کاتژمیږ ( ) و- ٥ کاتژمیږ زیاتر ( ) .

ته‌وه‌ری سییه/ نامرازه‌کانی گه‌یاندن و په‌یوه‌ندییه کۆمه‌لایه‌تیه‌کان:

١١- ئایا ئینته‌رنیټ ئەندامانی خیڙانی له‌یه‌کتر دوور خستۆ ته‌وه‌؟

زۆر جار ( ) هه‌ندی‌ک‌جار ( ) که‌م جار ( ) به‌ده‌گمه‌ن ( )

١٢- به‌کاره‌ینانی ئینته‌رنیټ ده‌بیته هۆی دروستبوونی که‌می تی‌که‌ل بوونی تاکه‌کان؟

زۆر جار ( ) هه‌ندی‌ک‌جار ( ) که‌م جار ( ) به‌ده‌گمه‌ن ( )

١٣- نامرازه‌کانی گه‌یاندن یارمه‌تی به‌هێزبوونی په‌یوه‌ندییه‌کان له‌نیوان هاوڤی و خزماندا ده‌دات؟

زۆر جار ( ) هه‌ندی‌ک‌جار ( ) که‌م جار ( ) به‌ده‌گمه‌ن ( )

١٤- ئایا له‌رێگه‌ی پینگه‌ نوێیه‌کانی گه‌یاندنه‌وه وه‌ک فه‌یسبووک، ئاسانکاری و ده‌رفه‌تی ته‌واو ده‌ره‌خسی بۆ

گوزارشت کردن له ناخی تاکه‌که‌س له‌گه‌ل ئەوانی تر دا؟

زۆر جار ( ) هه‌ندی‌ک‌جار ( ) که‌م جار ( ) به‌ده‌گمه‌ن ( )

١٥- ئایا به‌کاره‌ینانی نامرازه‌کانی گه‌یاندن ده‌بیته هۆی که‌م کردنه‌وه‌ی گفتوگۆی خیڙانی؟

زۆر جار ( ) هه‌ندی‌ک‌جار ( ) که‌م جار ( ) به‌ده‌گمه‌ن ( )

١٦- ئایا به‌کاره‌ینانی به‌رده‌وامی فه‌یس بووک ده‌بیته هۆی دروست بوونی دلپێسی له‌ خیڙاندا؟

زۆر جار ( ) هه‌ندی‌ک‌جار ( ) که‌م جار ( ) به‌ده‌گمه‌ن ( )

١٧- ئایا به‌کاره‌ینانی فه‌یس بووک ناپاکی هاوسه‌رگیری لێده‌که‌وته‌وه؟

زۆر جار ( ) هه‌ندی‌ک‌جار ( ) که‌م جار ( ) به‌ده‌گمه‌ن ( )

١٨- ئایا به‌کاره‌ینانی فه‌یس بووک ده‌بیته هۆی تی‌که‌چونی شیرازه‌ی خیڙان و زیاد بوونی دیارده‌ی ته‌لاق؟

زۆر جار ( ) هه‌ندی‌ک‌جار ( ) که‌م جار ( ) به‌ده‌گمه‌ن ( )

۱۹- کورترکړنه‌وه‌ی په‌یوه‌ندییه کومه‌لایه‌تیبه‌کان به‌هوی نامرازه‌کانی گه‌یاندنه‌وه زیان به په‌یوه‌ندییه خیرانییه‌کان ده‌گه‌یه‌نیت؟

زورجار ( ) هندی‌کجار ( ) کهم جار ( ) به‌ده‌گمهن ( )

۲۰- نایا نامرازه‌کانی گه‌یاندن هوکارن بو کهمبوونه‌وه‌ی سهردانه خیرانییه‌کان؟

زورجار ( ) هندی‌کجار ( ) کهم جار ( ) به‌ده‌گمهن ( )

۲۱- پیت وایه به‌رفراوانی و ناسانی به‌ده‌سته‌پینانی نامرازه‌کانی گه‌یاندن ناستی متمانه‌ی له‌نیو تاکه‌کانی خیراندا کهم کردوته‌وه؟

زورجار ( ) هندی‌کجار ( ) کهم جار ( ) به‌ده‌گمهن ( )

۲۲- نایا له‌رپگه‌ی نامرازه‌کانی گه‌یاندنه‌وه به‌شداري له‌بونه خیرانی و خزمایه‌تیه‌کاندا ده‌که‌یت؟

زورجار ( ) هندی‌کجار ( ) کهم جار ( ) به‌ده‌گمهن ( )

۲۳- پیتوایه نامرازه‌کانی گه‌یاندن توری په‌یوه‌ندییه کومه‌لایه‌تیه‌کانتی فراوانتر کردووه؟

زورجار ( ) هندی‌کجار ( ) کهم جار ( ) به‌ده‌گمهن ( )

۲۴- نایا به‌کاره‌پینانی هوپه‌کانی نینته‌رنیت زیاتر ناشنای کردووی به‌بیروبوچونه جیوازه‌کان؟

زورجار ( ) هندی‌کجار ( ) کهم جار ( ) به‌ده‌گمهن ( )

۲۵- پیت باشه نامرازه‌کانی گه‌یاندن سنووردار بکریټ؟

به‌لی ( ) هندی‌جار ( ) نه‌خیر ( )

پوخته‌ی توپزینه‌وه

"کارپگه‌ری نامرازه‌کانی گه‌یاندن له‌سه‌ر په‌یوه‌ندییه خیرانییه‌کان"

توپزینه‌وه‌یه‌کی سوسپولوجی مه‌یدانییه‌له‌ناو شاری سلیمانی

نهم توپزینه‌وه‌یه له‌هولتی به‌ده‌سته‌پینانی کومه‌لیک نامانجدايه بو نه‌وه‌ی بزانی نایا نامرازه‌کانی گه‌یاندن تاچهند کارپگه‌رییان له‌سه‌ر په‌یوه‌ندییه کومه‌لایه‌تیبه‌کانی خیران دروست کردووه، توپزهر له‌رپگه‌ی فورمی راپرسییه‌وه هه‌ولیداوه به‌شپوه‌یه‌کی مه‌یدانی له‌نیو کومه‌لگه‌ی توپزینه‌وه‌که‌دا بابه‌تیبانه زانیاری سه‌بارت به‌و نامانجانه کوبکاته‌وه، توپزینه‌وه‌که پشتی به‌ستووه به‌فورمی راپرسی چونکه یه‌کیکه له‌که‌ره‌سته گرنکه‌کانی توپزینه‌وه‌ی کومه‌لناسی، له‌رووی شوپنه‌وه نهم توپزینه‌وه‌یه له‌ناو سه‌نتره‌ی شاری سلیمانی‌دا نه‌نجام دراوه نه‌ویش به‌هرگرتنی ۲۰۰ یه‌که، پاشان دابه‌ش کردنیان به‌سه‌ر سی‌ناوچه‌ی جیواز (ده‌وله‌مه‌ند، ناوه‌ند، هه‌زار) به‌رپگه‌ی هرگرتنی سامپلی چینایه‌تی هه‌ره‌مه‌کی چونکه شاری سلیمانی له‌رووی ئابووری و

رۆشنییرییه‌وه جیاوازی تێدایه بۆیه به‌و رینگه‌یه وه‌ر گه‌راوه بۆ ئه‌وه‌ی توێژینه‌وه‌که به‌توانی سامپلیه‌کی تیکه‌ل له‌ ناست و توێژو چینه جیاوازه‌کان له‌ توێژینه‌وه‌که‌دا کۆبکاته‌وه‌.

ئهم توێژینه‌وه‌یه بۆ کاتی ئیستا گرنگی زۆری هه‌یه چونکه ناوه‌نده‌کانی گه‌یاندن به‌سه‌رجه‌م جووره جیاوازه‌کانیه‌وه رۆژ له‌دوای رۆژ له‌ کوردستاندا زیاتر بلاوده‌بنه‌وه‌وه به‌کاره‌ینه‌ریان زیاد ده‌کات و خواست له‌سه‌ریان به‌رده‌وامه‌، به‌م پێیه توێژینه‌وه‌ی له‌م شیوه‌یه گرنگه بۆ ئه‌وه‌ی بزانی ئایا نام‌رازه‌کانی گه‌یاندن کاریگه‌ریان له‌سه‌ر په‌یوه‌ندییه کۆمه‌لایه‌تییه‌کانی خه‌زان دروست کردووه؟ ئه‌گه‌ر دروستی کردووه ئایا کاریگه‌رییه‌کان ئه‌رئین ئاخود نه‌رئینی؟ وه‌ک له‌ ئه‌نجامی توێژینه‌وه‌که‌دا ده‌رکه‌وتووه بێگومان کاریگه‌ری دوولایه‌نه‌یان دروست کردووه‌و پێویسته کاری جددی بکریت بۆ ئه‌وه‌ی نام‌رازه‌کانی گه‌یاندن بۆ خزمه‌ت و که‌لک و سوودی تاکه‌کانی کۆمه‌لگا به‌کاربه‌یتریت، ئه‌مه به‌ته‌نها کاره‌که ته‌واو ناکات به‌لکو ئه‌وه‌ی زۆر گرنگه بوونی هۆشیاری و رۆشنییری تاکه‌کانه بۆ چۆنیه‌تی مامه‌له‌کردن له‌گه‌ل ئه‌م نام‌رازانهدا بۆ ئه‌وه‌ی زیانی تاکه‌که‌سی کۆمه‌لایه‌تی لی دروست نه‌بی‌ت.

له‌لایه‌کی تره‌وه توێژینه‌وه‌که کۆمه‌لێک پێشنیاری بۆ حکومه‌ت خستۆته‌په‌روو بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ول بدری کۆمه‌لگای کوردی له‌به‌رامبه‌ر جیهانگیری گه‌یانندا به‌هه‌یزبکریت و به‌ته‌واوی له‌نیو کاریگه‌رییه‌کانی جیهانگیریدا ون نه‌بی‌ت چونکه هه‌رئیمی کوردستان زۆر به‌خه‌یرایی ده‌رگای نام‌رازه‌کانی گه‌یاندن به‌په‌رووی دونه‌ی ده‌ره‌وه‌دا کردۆته‌وه‌، به‌جۆرێک کۆمه‌لێک به‌هاو نۆرم و ره‌فتارو ده‌ربرینی نوی و بیانی جیگه‌ی به‌هاو نۆرمه ناوخۆییه‌که‌کانی کۆمه‌لگای کوردیان گرتۆته‌وه‌.

ملخص البحث

أثر وسائل الاتصال على العلاقات الأسرية

دراسة سوسولوجية ميدانية في مدينة السليمانية

يحاول هذا البحث الوصول الى مجموعة من النتائج، والاجابة على سؤال البحث الجوهرى وهو (ماهى أثر وسائل الاتصال على العلاقات الأسرية؟). فحاول الباحث ومن خلال استمارة الاستبيان جمع المعلومات ميدانياً من مجتمع البحث ومن أجل تحقيق أهدافه، واعتمد على الاستمارة الاستبيان لكونها وسيلة مهمة تستخدم بكثرة في دراسات علم الاجتماع وتمثل مركز مدينة السليمانية الحدود المكاني للبحث حيث تم أخذ (٢٠٠) وحدة كعينة البحث وتم توزيعها على ثلاثة مناطق مختلفة (غنية، ومتوسطة، وفقيرة) عن طريق أخذ عينة طبقية عشوائية، لكون سكان مدينة السليمانية مختلفة من حيث المستوى الاقتصادي والثقافي، يسهل على الباحث أخذ عينة مختلطة ومختلفة تمثل مجتمع البحث من حيث المستوى، والفئة، والطبقة. وتم جمعهم لغرض البحث والدراسة.

ولابد من الاشارة الى ان لهذا البحث أهمية خاصة في الوقت الحاضر لأن وسائل الاتصال انتشرت على نطاق واسع في المجتمع الكوردي وصبح في متناول الجميع من جهة، ومن جهة اخرى يزداد عدد مستخدمي هذه الوسائل يوم بعد يوم، هذا اضافة الى زيادة الطلب عليها باستمرار، مما جعل اجراء مثل هذه البحوث في هذا المجال ذات أهمية لمعرفة مدى تأثيرها على العلاقات الاسرية، ومعرفة ما لها من آثار (سلبية وإيجابية) والمعروف ان هذه الوسائل سلاح ذو حدين لها آثار سلبية وإيجابية في نفس الوقت، فلا بد من بذل الجهد للحد من آثارها السلبية وتصبح هذه الادوات في خدمة أفراد المجتمع، والاهم من كل ذلك القيام بتوعية الافراد بكيفية التعامل مع هذه الوسائل بشكل صحيح.

كما وتقدم البحث مجموعة مقترحات وتوصيات للحكومة للعمل بها وتقوية المجتمع أمام تحديات عصر عولمة الاتصالات ومواجهتها، حيث اصبح المجتمع الكوردي مجتمعا منفتحا على العالم الخارجى من خلال هذه الوسائل مما ترتب عليه تغيير القيم والمعايير والسلوكيات الاجتماعية التي كانت تتمسك بها أفراد المجتمع.

Research Summary
The impact of the means of communication on family relationships
Sociological field study in the city of Sulaymaniyah

This research tries to access to a range of outcomes, and to answer the fundamental question, a search (What is the impact of the means of communication on family relationships?). Try researcher through the form of a questionnaire to collect information in the field of the research community and in order to achieve his goal, And it relied on the questionnaire form for being an important means used extensively in sociology studies, The center of the city of Sulaymaniyah spatial boundaries of the search, where it is taken (200) and a sample search unit and distributed to three different areas (rich, middle and poor) by taking a stratified random sample, The fact that the population of the city of Sulaymaniyah different in terms of economic and cultural level, it's easy to take the mixed researcher and different sample representing the research community in terms of level, category, and class. They were assembled for the purpose of research and study.

It must be pointed out that this research is particularly important at the present time because the means of communication have spread widely in the Kurdish community and become accessible to everyone on the one hand, on the other hand, the number of users of these methods is increasing day by day, This is in addition to the increased demand for them constantly, making conduct such research in this importance area to see its impact on family relationships, and knowledge of its money from the effects (negative and positive) It is known that this means a double-edged her weapon of negative and positive effects at the same time, It must be the effort to reduce the negative effects of these tools and become members of the community in the service, and most importantly of all, do educate individuals on how to deal with these tools properly.

It also offers search a set of proposals and recommendations to the concerned authorities to work out and strengthen the community in front of the challenges of the era of globalization of communications and response, where he became the Kurdish community a society open to the outside world through these means, which resulted in a change of values and social norms and behaviors that were adhered to by members of the community.